

Aktstykker og Skrivelser

betræffende den ved Wienerfreden af 30te October 1864
§§ V og VI nedsatte internationale Grændseregulerings-
Commission til Bestemmelse af Grændsen mellem Danmark
og Slesvig m. m. udgivne af

F. C. G. Schøller,

Kongelig dansk Commissair i Commissionen.

ED et Eftersyn af de Papirer, jeg har opbevaret fra 1864—65, da jeg fungerede som Kongelig dansk Commissair i den internationale Grændsereguleringscommission, blev jeg foranlediget til at gennemgaa Aktstykkerne vedkommende den dansk—tyske Strid 1864, hvilke findes optagne i Historisk Tidsskrifts tredie Rækkes femte Bind 1866—1867. Da disse Aktstykker kun indeholder de tørre, desværre saa sørgelige Resultater af Forhandlingerne, faldt det mig ind, at det muligen kunde være af nogen Interesse, at faa et lille Indblik i selve Forhandlingerne, for saavidt det fremgaar af den Correspondance, jeg som Commissair dengang førte med Udenrigsministeriet og forskellige andre Autoriteter.

En kort Fremstilling af, hvorledes jeg, som activ Officer, kom til Anvendelse ved dette vigtige og besværlige Hverv, forudskikkes her.

Efterat Traps statistisk-topografisk Beskrivelse af Danmark var begyndt at udkomme, fik Trap Anmodning

fra det slesvigske Ministerium om at udstrække Beskrivelsen til ogsaa at omfatte Slesvig, idet Ministeriet, navnlig ved Departementschef Regenburg, tilsagde ham virksom Understøttelse. Trap gik ind herpaa og foreslog mig, der paa forskellig Maade var knyttet til ham, at forestaa Indsamlingen af det egentlige statistisk-topografiske Materiale.

Da Danmarks Beskrivelse nærmede sig sin Afslutning, stødte man paa det indviklede og vanskelige Enclave-spørgsmaal, nemlig alle de sønden for Kongeaaen, mere eller mindre spredt liggende, til Jylland hørende Distrikter, om hvilke Begreberne vare meget svævende. Paa Grund af de Oplysninger, jeg indhentede ved flere Gange at bereise disse Distrikter, ved Konference med de lokale Autoriteter, med Matrikelkontoret og Generalstabens topografiske Afdeling, lykkedes det mig at give en Fremstilling af disse indviklede Forhold, der blev godkendt af alle Vedkommende, men da Krigen brød ud, var denne Fremstilling endnu ikke udkommen i Trykken.

Da Krigen nærmede sig sin Ende, blev Fredspræliminarien afsluttede den 1ste August. I disses § 2 blev bestemt, at Danmark, som Compensation for Enclaverne, skulde have tilsvarende Arealer af Slesvig, samt at Detaillerne herom og af den fremtidige Grændse skulde afgjøres ved den endelige Fredsslutning.

Efter at de respektive Magters Befuldmægtigede til Fredsslutningens Affattelse vare traadte sammen i Wien, blev det bestemt, at der skulde nedsættes Specialcom-missioner til Behandling af den finansielle Opgjørelse mellem Danmark og Hertugdømmerne, samt til Grændse-reguleringen. De danske Befuldmægtigede anmodede derfor Regjeringem om, at Specialister i disse Brancher maatte blive sendte til Wien. Da dette blev bekendt

i Kjøbenhavn, tilbød Etatsraad Fenger sig til at overtage det finansielle Hverv. Som inde i Enclavespørgsmaalet blev jeg, der gjorde Tjeneste ved Hæren, valgt, hvorfor jeg blev kaldt til Kjøbenhavn og her fik Ordre til at afgaa til Wien, hvor jeg kom til at bistaa Oberst Kauffmann ved Forhandlingerne om Grændsereguleringen.

Som Oplysning til Forstaaelse af det efterfølgende anføres her den Oversigt over Forhandlingerne om Reguleringen af den nye Grændse, som jeg efter Paalæg af vor Befuldmægtigede, ved Slutningen af Fredsconferencen, udarbejdede i Wien til Underretning for Udenrigsministeriet.

Oversigt over Forhandlingerne angaaende Grændsereguleringen.

Wien den 27de October 1864.

Fredspræliminariernes Artikel II.

Afstaaelsen af Hertugdømmet Slesvig indbefatter, foruden det paa Fastlandet beliggende Territorium, samtlige til dette Hertugdømme hørende Øer.

For at simplificere Grændsereguleringen og gjøre Ende paa de Ulemper, som er en Følge af jyske Enclavers Beliggenhed i slesvigsk Territorium, afstaar Hans Majestæt Kongen af Danmark til Deres Majestæter Keiseren af Østerrig og Kongen af Preussen de jyske Besiddelser, som er beliggende sønden for Ribe Distrikts sydlige Grændse, saaledes som denne findes betegnet paa de geografiske Kort, saasom de jyske Territorier Møgel-tønder, Øen Amrum, den jyske Deel af Øerne Før, Sild og Romø etc. Til Gjengjæld samtykker Deres Majestæter Keiseren af Østerrig og Kongen af Preussen i, at en tilsvarende Del af Slesvig, indbefattende for-

uden Øen Ærø, Territorier tjenende til at danne fornævnte Distrikts Sammenhæng med det østlige Jylland, samt at rette Grændsen mellem Jylland og Slesvig i Koldingegnen, bliver adskilt fra Hertugdømmet Slesvig og incorporeret i Kongeriget Danmark.

Øen Ærø bliver i Compensationen kun at tage i Beregningen i Henseende til dens territoriale Udstrækning.

Detallerne ved Grændsereguleringen bliver at bestemme ved den endelige Fredsslutning.

Det havde straks i det 1ste og 2det Conferencemøde vist sig, at ethvert Forsøg paa at forlade Fredspræliminariernes Artikel I og II i Haab om at gjenvinde det nordlige Slesvig i en større Udstrækning vilde have havt Forhandlingernes Afbrydelse til Følge, og at den eneste Udsigt til at opnaa et værdifuldt Stykke af Slesvig var at søge i de Betingelser, under hvilke Artikel IV fastsætter Mageskiftet med de jydskke Enclaver.

Det var først nødvendigt at undersøge de jydskke Enclavers virkelige Størrelse og Folkemængde, samt den Værdi de have, dels ved deres Skatteevne, dels ved deres Beliggenhed og andre Forhold, for derefter at kunne danne sig en begrundet Formening om, hvormeget Territorium af Slesvig der ifølge Præliminarierne tilkom Danmark for Afstaaelsen af de nævnte Enclaver. *Officielt* Materiale til denne Undersøgelse findes kun tildels i Matrikuleringen og i det statistiske Tabelværks Folketællingsangivelser for Aaret 1860.

I det andet Conferencemøde blev det vedtaget at søge et fælles Grundlag tilvejebragt for den videre Discussion af de Artikler, som Fredstraktaten maatte komme til at indeholde betræffende den fremtidige Grændselinie

mellem Jylland og Slesvig, samt at de herhenhørende Spørgsmaal i dette Øjemed hensigtsmæssigst underkastedes en foreløbig fortrolig Drøftelse af Sagkyndige. I denne Anledning blev en Specialkommission dannet med Oberst v. Kauffmann, bistaaet af Capitain v. Schøller fra dansk Side og respektive fra østrigsk og preussisk Side med Oberstlieutenanterne v. Schönfeld og v. Stiele.

I denne Commissions Møder opstilledes først fra dansk Side, som en til det praktiske Formaål og til Billigheden svarende Grændse, en Linie, som danner Forlængelsen af Grændsen sønden for Ribe og som følgende Gramaaen og dernæst Alver Aa sønden om Christiansfeld ender ved Hejlsminde. Denne Linie, der især fra et militairt Standpunkt var ønskelig, var hovedsagelig opstillet for at have Noget at slaa af paa og for at afvente de Forslag, som maatte fremkomme fra modstaaende Side. Den forsvaredes med alt, hvad der kunde tale til dens Fordel, navnlig det store Fortrin, som en muligst lige Configuration af Grændsen og dens' Dannelse af betydelige Vandløb vilde have for den fremtidige Administration, særlig af Toldvæsenet paa begge Sider.

Ved at fremhæve Enclaverne saa meget som muligt gjordes især gjældende: de udmærkede Marskenge ved Ballum, Møgeltønderkog og de store Engstrækninger ved Sejersbækken og Bredeaa, Beliggenheden ved Vesterhavet med Udskibningsstedet Ballum, denne store Bys Handels-etablissementer, Skibsfart og udenrigsk Handel paa England og Norge; Møgeltønder Flække med Handelsetablissementer, Apothek og Bogtrykkeri etc., som Æquivalent for Christiansfeld, de betydelige Klædefabrikker i Brede Sogn etc. etc. Desforuden gjordes gældende, at Beboerne af det meget store Distrikt Tørninglehns Provsti i alle

gejstlige Sager henhørte under Kongeriget, og at Beboerne derfor kun vare at betragte som halve Slesvigere.

Denne Grændselinie mødte imidlertid straks den bestemteste Modstand, og under Forhandlingerne blev det klart, at man fra modstaaende Side haardnakket vilde holde paa, at Kongeaaen conserveredes som Grændse i saa lang en Udstrækning som muligt, samt at man paa vor Side, overensstemmende med Ordlyden af Præliminarierne, vilde blive trængt over mod Østkysten, naar det kom til Udveksling af Æquivalenterne.

I dette Øjemed havde man foretaget en Undersøgelse af samtlige nordslesvigske Sognes Størrelse, Folkemængde, Værdi, etc. Officielt Materiale hertil havdes kun for Folkemængdens Vedkommende for 1860, hvorimod man med Hensyn til Størrelse og Værdi maatte nøjes med de i Korrekturarkene til den under Udarbejdelse værende statistisk-topografisk Beskrivelse af Slesvig af Trap opførte Angivelser, samt nogle fra det slesvigske Ministerium modtagne Oplysninger.

Fra dansk Side fremkom man nu med en paa Arealerne støttet Beregning, som, anvendt paa Østkystens Sogne, giver en afgjort Fordel og, støttende denne Beregning ved Argumenter hentede fra Enclavernes ovenfor anførte store Værdi, opnaaedes herved *foreløbig*, foruden en Arrondering omkring Ribe med Sognene V. Vedsted, Seem, Farup, Vilslev, Hjortlund og Kalvslund, Grændsens Fastsættelse fra Kongeaaen sønden om Sognene Vamdrup, Ødis, Frørup og Christiansfeld langs Alveraaen til Hejlsminde. Denne Linie vilde i Bytte for Enclaverne give os meget værdifulde Sogne, og der kunde intet Væsentligt indvendes mod dens Retning, idet kun Ribe Omegn springer uforholdsmæssigt frem mod det slesvigske Territorium, hvorved dog maa be-

mærkes, at dens østlige Begrændsning dannes af Vandløb samt Mose- og Hedeegne.

I Mødet den 18de September forkastedes fra modstaaende Side denne Grændselinie, og fremkom man med det kategoriske Forlangende, at Sognene Alver, Tyrstrup, $\frac{1}{2}$ Ødis og Vamdrup Syd for Kongeaaen skulde regnes til Slesvig. Denne Fordring, der mere maatte antages at have sin væsentlige Grund i, at man ikke vilde opgive Christiansfeld, blev motiveret ved, at hverken Areal eller Indvaanertal kunde være afgjørende ved Compensationen, men at Skatteevnen burde tages med i Beregningen, og at det var dette sidste Moment, som væsentlig forhøjede Værdien af de østlige Sogne i tilstrækkelig Grad til at opveje de afstaaede jyske Enclaver. Det manglede iøvrigt fra preussisk Side ikke paa det Argument, som under Forhandlingerne gjordes gjældende overalt, og som det desværre ligger udenfor vor Evne at bekæmpe, nemlig at man ved vor Modstand stiller endnu slettere Betingelser i Udsigt, og at Forhandlingernes længere Fortsættelse vil foranledige Forhøjelsen af det Tryk, som alt hviler paa Jylland. Denne sidste Trudsel er jo virkelig ogsaa bragt til Udførelse.

I et senere Commissionsmøde opnaaedes at tilbagevinde Ødis Sogn og den Syd for Kongeaaen liggende Del af Vamdrup Sogn samt et Stykke af Frørup Sogn, nemlig den gode By Brenore. Denne Concession var dog kun at opnaa ved at komme den fra modstaaende Side gjorte Fordring paa en større Del af Kalvslund Sogn saavidt imøde, at Spørgsmaalet om dette sidste Stridspunkt *henvistes til selve Conferencen*, hvor man imidlertid maatte lade det falde for ikke at compromittere det øvrige Arrangement, der nu i det Hele taget maa ansees for efter Omstændighederne tilfredsstillende,

og som ved paany at refereres for Kongen af Preussen, der særlig har influeret paa Grændsereguleringen, atter kunde faa en ugunstig Vending.

Skridt for Skridt er man saaledes trængt tilbage til den nu bestemte Grændselinie, idet man under Forhandlingerne har fremhævet Alt, hvad der kunde tale til Fordel for Enclaverne, og søgt saameget som muligt at nedsætte de slesvigske Sogne, som skulle afstaaes til Danmark.

Den nye Grændse vil da være:
udgaaende fra Lille-Belt gennem Midten af Hejlsminde, følgende den sydlige Grændse af Sognene Hejls, Vejstrup og Taps, gennem den nordlige Del af Frørup Sogn sønden for Byen Brenore, langs den sydlige Grændse af Sognene Ødis og Vamdrup til Kongeaaen, følgende denne Aas Midte til Hjortlund Sogn, hvornæst den drejer mod Syd langs dette Sogns Østgrændse, hvorfra den, afskjærende et Stykke af Sognene Kalvslund og Hygum, danner en lige Linie til Kamtrup og videre langs Østgrændsen af Districtet Obbekjær til Gjelsaaen, følgende denne til Gjelsbro bøjer den mod Vest langs den sydlige Grændse Sognene Seem, Ribe Domkirkes Landsogn og Vester-Vedsted Sogn, hvornæst den over Hviding-Nakke midt imellem Øerne Manø og Romø gaaer ud i Vesterhavet.

I Areal og Folketal stiller Compensationen sig nu saaledes, at der sydlig og østlig for Grændsen incorporeres i Slesvig et jydsk Territorium med en Befolkning af c. 13,083 Indvaanere og et Areal af c. 6,⁵¹ □ Mil, medens der nordlig for Grændsen incorporeres i Jylland et slesvigsk Territorium med en Befolkning af c. 9253 Indvaanere og et Areal af c. 4,⁶⁸ □ Mil. Regner man nu for Ærø, i Henhold til Fredspræliminariernes Artikel

II en Middelbefolkning af 3000 Indvaanere (2000 Mennesker paa $\square$ Milen) og et Areal af 1,50 $\square$ Mil, faaes en samlet Compensation for de med Slesvig afstaaede Districter af 12,253 Indvaanere og et Areal af c. 6,18 $\square$ Mil, og Differentsten mellem det afstaaede og det i Jylland incorporate Territorium bliver saaledes med Hensyn til Befolkningen c. 830 Indvaanere og med Hensyn til Arealet c. 0,33 $\square$ Mil. Hertil maa endnu bemærkes, at den til Jylland faldende Del af Sognene Kalvslund og Hygum kun er ansat til 0,33 $\square$ Mil med 35 Indvaanere og af Frørup Sogn 0,04 $\square$ Mil med 25 Indvaanere, hvilke Ansættelser vistnok ere endel for smaa, saa at Differentsten vil være temmelig forsvindende. —

Vil man nu undersøge den virkelige Værdi for Danmark af den fra Slesvig afstaaede Deel i Sammenligning med de afstaaede Enclavers Værdi, saa viser det sig:

At man har vundet et samlet Hele istedetfor vidt spredte Territorier, hvis Rets- og Administrationsforhold ere meget indviklede og vanskelige, navnlig fordi mange af Beboerne i flere Forhold henhørte baade under den kongerigske og under den slesvigske Lovgivning.

Kjøbstæderne Kolding og Ribe¹ have beholdt et passende og godt Opland.

De militaire Hensyn er skeet Fyldest ved, at Sognene ved den smalle Deel af Lille-Belt ere blevne ved Danmark, hvilket ogsaa for Toldvæsenets Skyld er af Vigtighed, da Forbindelsen med Fyen her er meget let, og de gamle Smuglerveje fra Tiden før 1848 endnu ere i frisk Erindring.

¹ I 1864 eksisterede ikke Esbjerg, og man kunde dengang ikke ane, at der ikke længe efter, knapt en Mil nordenfor Ribe, skulde opstaa en betydelig By ved Havet, der vilde berøve den gamle Stad næsten alle Betingelser for dens Existents.

Vel er Enclavernes Hartkornsansættelse sat højt i Sammenligning med den øvrige Del af Jylland, men det maa erindres, at denne Ansættelse er skeet c. 40 Aar senere end Ansættelsen i Jylland, og at det fornemmelig er de store og gode Engstrækninger, som har foranlediget denne høje Hartkornsansættelse; men netop den største Del af disse Engstrækninger, nemlig Egnen om Ribe, forbliver ved Danmark, hvorimod Jorderne oppe i Landet ere skarpe og sandede, aldeles blottede for Skov og tildels for Moser. De fra Slesvig tilkommende Sognes Plovtalet og Taksationsværdi kan derfor fuldt vel sammenlignes med Hartkornsansættelsen i Enclaverne, især naar Haderslev Østeramt og ikke hele Hertugdømmet Slesvigs Plovtalet og Taksationsværdi lægges til Grund for Sammenligningen.

Som en væsentlig Gevinst maa fremhæves, at i den Del af Slesvig, som skal incorporeres i Danmark, er beliggende meget betydelige Domainier, nemlig heldigt beliggende Domaineskove med et samlet Areal af noget over 2000 Tdr. Land, saasom Stenderup-Skov, Fovslet-Skov, Vargaards Skov og Drenderup-Skov; Svanemosen c. 200 Tdr. Land. Flere nedlagde Domainegaarde, hvorpaa hviler en Canon, saasom Fovsletgaard, Drenderupgaard og Vargaard. Hvorimod der i de afstaaede Enclaver ikke er beliggende en eneste Domaine.

Med Hensyn til Vesterhavssøerne maa bemærkes, at de ifølge Lovgivningen ere fritagne for Værnepligt, de ere saaledes unddragne den danske Krigsmarine, ligesom de ejheller komme den danske Handelsmarine tilgode, da deres mandlige Beboere fornemmelig ere forhyrede i fremmed Fart.

F. C. G. Schøller.

Til
Det Kgl. Udenrigsministerium.

Finanscommissionens tyske Medlemmer, Baron Carl Scheel-Plessen og Etatsraad Francke, søgte til enhver Tid at influere paa Grændsereguleringscommissionens to tyske Medlemmer, hvem de forsynede med mere eller mindre rigtige Oplysninger om de slesvigske Forhold. Ved hvert nyt Møde sporede man deres uheldige og perfide Indblanding. Hertil kom, at Kongen af Preussen ganske specielt beskjæftigede sig med Grændsereguleringsspørgsmaalet. Det preussiske Commissionsmedlem maatte efter hvert Commissionsmøde indsende directe Rapport til ham om Forhandlingerne og modtog derefter smaa Billetter fra ham, hvori han paa den mest smaalige Maade kritiserede hans Optræden. Kongen havde faaet et mærkværdigt Indtryk af Navnet »Königs-aae«, og forlangte gjentagne Gange, at Grændsen skulde trækkes langs Kongeaaen i dens hele Udstrækning.

Den europæiske politiske Situation var alt andet end klar. Bismark, der opholdt sig i Berlin, frygtede europæiske Forviklinger og Indblanding, hvorfor han gav de preussiske Befuldmægtigede Ordre til at paaskynde Forhandlingerne, og da disse alligevel begyndte at trække i Langdrag, lod han dem true; og da dette heller ikke hjalp, fik General Vogel von Falkenstein Ordre til at udskrive nye Contributioner i Jylland og i det Hele forøge Trykket der. Denne Preussens Optræden havde selvfølgelig stor Indflydelse paa Forhandlingernes Gang.

Under Fredsforhandlingerne var det bleven bestemt, at den internationale Grændsereguleringscommission skulde bestaae af Officerer. Kammerherre Quaade fremsatte nogle Betænkeligheder ved, at det blev overdraget Officerer at foretage Fordelingen af de udskilte Com-

muners communale Formuer, Ejendomme m. m., hvortil den østerrigske Udenrigsminister Grev Rechberg bemærkede, at han med velberaad Hu havde foreslaaet denne Ordning, fordi han var overbevist om, at hvis den blev overdraget til Jurister, vilde disse aldrig blive færdige, hvorimod Officerer, naar de stødte paa en vanskelig Knude, vilde trække Sablen og hugge Knuden over. Det, hvorpaa det først og fremmest kom an, var jo at faa en Ende paa Sagen.

Wienerfredens Artikler V og VI. Grændsereguleringen.

V.

Den nye Grændselinie mellem Kongeriget Danmark og Hertugdømmet Slesvig skal udgaa fra Midten af Udløbet fra Fjorden Hejlsminde ved Lille-Belt og, efterat have gjennemskaaret denne Fjord, følge den nuværende Sydgrændse af Sognene Hejls, Vejstrup og Taps, denne sidste indtil det Vandløb, som findes Syd for Gejlbjerg og Brænore, den skal dernæst følge dette Vandløb i Fovsaa, langs med Sydgrændsen af Sognene Ødis og Vamdrup og Vestgrændsen af dette sidste indtil Kongeaaen Nord for Holte. Fra dette Punkt skal Kongeaaens Flodleje danne Grændsen indtil Østgrændsen af Hjortlund Sogn. Fra dette Punkt skal Linien følge den samme Grændse og dens Fortsættelse indtil det i Nord fremspringende Hjørne af Landsbyen Obbekjær, og derpaa Østgrændsen af denne Landsby til Gjelsaa. Derfra skulle Østgrændsen af Seem Sogn og Sydgrændsen af Sognene Seem, Ribe og Vester-Vedsted danne den nye

Grændselinie, som i Nordsøen skal gaae i lige Afstand imellem Øerne Manø og Romø.

Som Følge af denne nye Grændsebestemmelse erklæres fra begge Sider for ophævede alle blandede Adkomster og Rettigheder, saavel i verdslig som i gejstlig Henseende, der hidtil har fundet Sted i Enclaverne, paa Øerne og i de blandede Sogne. Følgelig skal den nye Landshøjhed i hvert af de ved den nye Grændselinie adskilte Territorier, i denne Henseende indtræde i det fulde Omfang af sine Rettigheder.

VI.

Den internationale Commission, sammensat af Repræsentanter for de høje contraherede Parter, skal umiddelbart efter Ratificationen af nærværende Traktat skride til i Marken at afstikke den nye Grændselinie overensstemmende med den foregaaende Artikels Bestemmelser.

Denne Commission vil ogsaa have at fordele Anlægsomkostningerne ved den nye Chaussee fra Ribe til Tønder imellem Kongeriget Danmark og Hertugdømmet Slesvig i Forhold til den Landstrækning, som den gjenneumløber paa hver Side.

Endelig skal samme Commission forestaa Fordelingen af de faste Ejendomme og Capitaler m. m., som ere blevne adskilte ved den nye Grændselinie.

Efterat være hjemkommen fra Wien stod jeg i November og December Maaned til Disposition for Udenrigsministeriet, der affordrede mig forskjellige Betænkninger og Erklæringer over Besværinger, Reklamationer og Andragender fra Beboere og Myndigheder paa begge Sider af den nye Grændse, der, som rimeligt var, svævede i

stor Bekymring for deres fremtidige Skæbne; men da disse Reklamationer fornemmelig beroede paa Misforstaaelser eller Uvidenhed om de virkelige Forhold, udelades de her, uagtet Besvarelsen i og for sig krævede et ikke ubetydeligt Arbeide.

Det blev nu bestemt, at jeg som dansk Commissair skulde indtræde i den internationale Grændseregulerings-Commission. Der blev derfor ved Udenrigsministeriets Skrivelse af 28de December tilstillet mig den under 20de November 1864 udfærdigede Allerhøieste Fuldmagt til som Commissair at tiltræde Commissionen, samt en Instruktion angaaende det Formaal, hvorpaa jeg under disse Forhandlinger vil have at rette mine Bestræbelser. — Da Udenrigsministeriet havde faaet Meddelelse om, at Østerrigs og Preussens Commissairer vare Stabsofficerer, fandt Ministeriet det rigtigst, at den danske Commissair havde en tilsvarende Charakter, hvorfor der tillagdes mig Majors Charakter, for den Tid det mig overdragne Hverv varede. Afskrift af foran nævnte Aktstykker følger.

Udenrigsministeriet.

Kjøbenhavn, den 28de December 1864.

Idet jeg herved har den Ære at tilstille Deres Velbaarenhed den Allerhøieste Fuldmagt for Dem til som Kongelig Commissarius at tiltræde den internationale Grændseregulerings-Commission, samt Instruction angaaende det Formaal, hvorpaa De under disse Forhandlinger vil have at rette Deres Bestræbelser, skal jeg tilføie Følgende.

Fra Indenrigsministeriet er der givet Ordre til Amterne og Localautoriteterne om at staae Dem bi med Oplys-

ninger, som De maatte behøve til Udførelsen af det Dem paalagte Hverv. Forsaavidt De maatte finde det nødvendigt, at der tilforordnes Dem yderligere Assistance, imødeseer jeg Deres Beretning desangaaende.

Med Hensyn til den materielle Grændseafpæling er, som Deres Velbaarenhed allerede meddelt, Lieutenant Høncke af Ingenieurerne med 2 Guider satte til Deres Disposition. Efter Krigsministeriets Formening vil det være rigtigst at anskaffe og tilveiebringe Materialer og Arbeidskraft paa Stedet, med mindre det af særlige Grunde maatte ønskes, at Arbeidet udføres ved Militaire, i hvilket Tilfælde de fornødne 6 Sappeurer ville kunne afgives, naar Deres Velbaarenhed betimelig herom henvender Dem til Krigsministeriet med Underretning om, hvor og naar de skulle møde.

Hvad Bekostningerne ved Udførelsen af det Deres Velbaarenhed overdragne Hverv angaaer, falde disse naturligen i tvende Classer, de personlige og de materieltechniske. Til Bestridelse af de førstnævnte, hvorunder ville indbefattes alle Omkostninger ved Deres og Deres Ledsageres Reiser og Ophold i Overensstemmelse med de for Landmilitairetaten i saa Henseende gjældende Bestemmelser fra det Øieblik af, at De efter Ministeriets Ordre forlader Kjøbenhavn og til De atter efter endt Hverv vender tilbage hertil, er der, som Deres Velbaarenhed bekjendt, alt for længere Tid siden herfra bleven anviist Dem á conto 500 Rbd. Hvad fremdeles de materielle techniske Omkostninger angaaer, vil Ministeriet, saasnart det modtager Meddelelse fra Hr. Majoren om Anviisning af Pengemidler til sammes Dækning, uopholdelig foranledige, at de fornødne Summer blive Dem anviste paa den Maade, De maatte ansee som beqvemmet og hensigtsmæssigst.

Idet Ministeriet tilføier, at det nu har modtaget officiel Underretning om, at Major von Stedingk af det Magdeburgske Dragonregiment No. 6 er bleven udnævnt til den Preussiske Regjerings Repræsentant i Grændsereguleringscommissionen, samt at det i Gjensvar paa denne Meddelelse Dags Dato har tilmeldt det Kongelige Preussiske Udenrigsministerium, at den Kongelige Regjering, som ønsker, at Commissionen skal begynde sine Arbejder paa Slesvigs Vestkyst, har givet Hr. Majoren Ordre til at begive Dem til Ribe i Haab om, at den Kongelige Preussiske og den Kgl. Keis. Østerrigske Commissair ikke ville tøve med at indfinde sig sammesteds, skal Ministeriet saaledes i Henhold hertil tjenstlig have Dem anmodet om i de nærmeste Dage at ville tiltræde Reisen til Ribe.

Sluttelig bemærkes, at De om Resultatet af Grændsereguleringscommissionens Virksomhed i sin Tid vil have at aflægge Beretning til Udenrigsministeriet.

Med særdeles Høiagtelse forbliver jeg

Deres Velbaarenheds

ærbødige

Bluhme.

Til

Hr. Major Schøller

Ridder af Dannebroke og Dannebrogsmænd.

Instruks.

Det Hverv, som efter Fredstraktaten af 30te October d. A. paahviler den internationale Grændsereguleringscommission, hvori Deres Velbaarenhed er beordret at indtræde som Hans Majestæt Kongens Befuldmægtigede, omfatter ifølge Traktatens Art. VI følgende 3 Punkter:

1) i Marken at afstikke den nye Grændselinie overensstemmende med de i Art. V fastsatte Bestemmelser,

2) at fordele Anlægsomkostningerne ved den nye Chaussé fra Ribe til Tønder mellem Kongeriget Danmark og Hertugdømmet Slesvig i Forhold til den Landstrækning, som den gennemløber paa hver Side, og

3) at forestaae Fordelingen af de faste Eiendomme og Capitaler m. v., der hidtil i Fællesskab have tilhørt Distrikter eller Communer, som ere blevne adskilte ved den nye Grændselinie. — Med Hensyn til disse 3 Punkter skal Ministeriet bemærke Følgende:

1) Uagtet Commissionens Opgave med Hensyn til Grændsen nærmest er indskrænket til den reent materielle Side af Sagen, antager den Kongelige Regjering, at derved dog ikke er udelukket Muligheden af, at der ved denne Leilighed foretages smaa Forandringer i Grændselinien, som en local Undersøgelse kunde vise at være i begge Staters Interesse, navnlig fordi de vilde lette Toldcontrollen eller gavne de Eiendomme, som overskæres af den nye Grændse. Det er muligt, at de fremmede Commissairer ikke ville ansee sig bemyndigede til at følge en saadan Opfatning af deres Hverv, og vi have da neppe nogen Ret til at insistere paa den ovenfor fremsatte Betragtning, men Deres Velbaarenhed vil forsøge paa at vinde dem for denne Anskuelse, og i saa Fald er De bemyndiget til for den Kongelige Regjerings Vedkommende at handle i Overensstemmelse dermed.

Idet Deres Opmærksomhed iøvrigt ved Deres egen Undersøgelse af de locale Forhold og ved Localautoriteternes Bemærkninger vil henledes paa de Punkter, som kunne fortjene at tages i Betragtning, skal Ministeriet særlig fremhæve følgende, hvorom allerede Henvendelse er skeet hertil fra de paagjældende Egne.

I Bilag 1 fremstilles de skadelige Virkninger for Be-

boerne af Kalvslund og Villebøl Byer i Kalvslund Sogn, dersom Grændselinien bliver dragen gennem Sognet istedenfor at komme til at følge de 2 nævnte Byers østre Markskæl.

I Bilag 2 findes de Ulemper fremhævede, som ville opstaae for Ribe By af den Omstændighed, at Landeveien fra denne By til Kolding overskjæres af den nye Grændselinie, og der andrages indtrængende paa, at enten Grændsen forandres saaledes, at i alt Fald Villebøl Bro kommer til at ligge indenfor Linien, eller at Forholdsregler tages, der kunne tjene til at sikre den uhindrede og ucontrollerede Communication fra Ribe til Foldingbro.

I Bilag 3 er Ministeriets Opmærksomhed henledet paa Vigtigheden af, at Kongeaaen i det Hele forbliver under Danmarks Landshøihed. Efter Udtrykkene i Traktatens Art. V er det neppe sandsynligt, at dette Formaal kan opnaaes, men det vilde vistnok være i de tilgrændsende Eiendommers Interesse i økonomisk Øjemed, ligesom ogsaa om Aaens Oprensning o. s. v. Det er Ministeriet mindre klart, hvorvidt Commissionen kan beskæftige sig med dette Spørgsmaal, men man har dog ikke villet undlade at nævne dette ikke uvigtige Punkt.

Forsaavidt det ikke maatte lykkes Deres Velbaarenhed ved passende Magelæg at undgaae de Inconvenientser, som opstaae for de Eiendomme, der overskæres af den nye Grændselinie, navnlig i Kalvslund og Hygum Sogne, billiger Ministeriet ganske den af Dem fremsatte Tanke, ved Kjøb at erhverve de Nord for Linien liggende Jordlodder, hvis Eiere bor Syd for samme. Det vil imidlertid neppe være rigtigt allerede nu at foretage et saadant Kjøb, men snarere at vente, indtil de paagjældende Eiere selv have følt den Værdiforringelse, som deres

Eiendomme lide ved Overskæringen. For Tiden vil det derfor være rettest at indskrænke sig til at udfinde, hvilke Arrangements i saa Henseende bedst vilde kunne tjene Øiemedet.

Slutteligen vedlægges i Bilag 4 den af Deres Velbaarenhed afgivne Rapport om Grændseforhandlingernes Gang i Wien, da den muligen kan have Interesse ved Liniens Regulering. Angaaende Tidsfølgen, i hvilken Arbejderne blive at foretage, er det navnlig af Hensyn til Byen Ribes Stilling i Toldvæsensforhold af Vigtighed, at Grændsens Afstikning begynder fra vester.

2) Med Hensyn til Opgjørelsen af Omkostningerne ved Landeveisanlægget mellem Ribe og Tønder, henvises til de nøiagtige Oplysninger, som Deres Velbaarenheds tilforordnede, forhenværende Direktør for Veitjenesten i Hertugdømmet Slesvig, Ingenieurmajor Ovesen, vil være istand til at meddele Dem. Tillige vedlægges i Bilagene 5 og 6 Erklæringer, som om dette Punkt ere afgivne af Indenrigsministeriet og af det tidligere Kongelige Ministerium for Hertugdømmet Slesvig.

3) Angaaende de faste Eiendomme og Capitaler m. v., som hidtil have tilhørt nu adskilte Communer og Distrikter, og hvis Deling derfor nu er bleven nødvendig, har Ministeriet indhentet Erklæringer fra Indenrigsministeriet samt fra Ministeriet for Slesvig, som medfølger i Bilagene 7 og 8. Det er muligt, at den deri indeholdte Fortegnelse ikke er fuldstændig, og Ministeriet seer ikke rettere end, at Deres Velbaarenhed for at opnaae fuldstændig Sikkerhed for, at intet Punkt forbigaaes, ved Avertissementer i offentlige Blade og paa anden lignende Maade kan opfordre Bønderne i de aftraadte Distrikter til for Dem at anmelde de Fonds,

paa hvilke Traktatens Bestemmelser fornemmelig bør finde Anvendelse.

Bluhme.

Instruction
for
den Kongelige Commissarius i den internationale
Grændsereguleringscommission Hr. Major von Schøller.
Kjøbenhavn, den 28de December 1864.

Ifølge Udenrigsministeriets Ordre afrejste jeg den 2den Januar 1865, ledsaget af Lieutenant Høncke af Ingenieur-corpsen og 2 Guider af Generalstabens, til Kolding, hvor jeg afventede de tyske Commissairs Ankomst til Haderslev. Disse lod dog vente paa sig, og først den 15de s. Md. fik jeg Meddelelse om, at de den 17de vilde ankomme til Ribe, hvorfor jeg straks afrejste til denne By.

Af den Correspondance, som jeg under Commissionsforhandlingerne førte med Udenrigsministeriet og andre Autoriteter, er i det Efterfølgende kun optaget *de fra mig udgaaede Skrivelser*, og deraf kun de Aktstykker, der er af større Betydning. En stor Del Breve, Forespørgsler og Telegrammer ere udeladte her.

De til mig indgaaede Skrivelser ere i sin Tid, i Originalen, afleverede til Udenrigsministeriet tilligemed hele Grændsereguleringscommissionens Archiv.

Den Kongelige danske Grændseregulerings-Commissair.

Ribe den 18de Januar 1865.

Deres Excellence!

Som jeg pr. Telegraf har tilladt mig ærbødigst at indberette, er de tydske Commissairer i Grændseregulerings-Commissionen, den K. K. østerrigske Oberstlieutenant Popp Edler von Poppenheim og den Kgl. preussiske Major von Stedingk, igaar den 17de ankomne til Ribe. Ved det Besøg, d'Hrr. aflagde hos mig, bleve vi enige om at fastsætte det første Commissionsmøde til idag Kl. 10. Her bleve de respektive Fuldmagter fremlagte og befundne i Orden, hvornæst man gik over til at bestemme en Forretningsorden og en Arbejdsplan, samt det Materiale, der skulde anvendes til i Marken at betegne den nye Grændse, hvilket i alt Væsentligt stemmer overens med det Forslag, jeg i sin Tid ærbødigst har tilladt mig at indsende til det Kgl. Ministerium.

Dernæst gav jeg en Fremstilling af de høist uheldige Forhold, som ville fremstaae for Kalvslund Sogn og for Kjøbstaden Ribes Communication med det øvrige Monarki, saafremt Grændsen affattedes saaledes, som det bestemtes ved Fredstraktaten. Da jeg, i Henhold til min Instruction, fremførte, at jeg havde Bemyndigelse til at foretage Forandringer, der kunne afhjælpe disse Ulemper, bemærkede de tydske Commissairer, at de ikke havde en saadan Bemyndigelse, men at de, støttet paa min Fremstilling, ikke vare uvillige til at indhente en saadan; den preussiske Commissair føiede dog hertil, at i Tilfælde af Gebetsaftrædelse maatte der gives passende Equivalent andetsteds.

De tydske Commissairer vare ledsagede af en Hr. Kjær, som de forestillede for mig som af tydske (schleswig-holsteinske) Autoriteter constitueret Amtmand

over Haderslev Amt, og som af disse tyske Autoriteter var bleven dem tilbudt som rets- og localkyndig Consulent.

Jeg nedlagde dog straks Protest mod, at bemeldte Amtmand overværede eller deltog i Commissionsforhandlingerne, hvilket havde tilfølge, at de tyske Commissairer anmodede Amtmanden om at forlade Localet.

[F. C. G. Schøller.

Til

Det Kongelige Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G.-C.

Ribe den 22de Januar 1865.

Forinden jeg modtog det Kgl. Ministeriums Skrivelse af 18de Ds., havde jeg alt truffet Aftale med de tyske Commissairer angaaende Bestemmelsen af Grændsen i Vesterhavet, men da de i Ministeriet omhandlede Forhold vare mig bekjendte, ligesom det især var af Vigtighed med Hensyn til Strandingsvæsenet, at Vandgrændsen nøie bestemtes, havde jeg taget Hensyn hertil, og haaber jeg, at den Maade, hvorpaa denne Grændse nu er bestemt, og som vedlagte Skitse udviser, vil finde det Kgl. Ministeriums Bifald. Vedkommende locale Embedsmænd havde jeg anmodet om at være tilstede ved Forretningen, for at de paa Stedet kunde gjøre sig bekjendte med den Maade, hvorpaa Vandgrændsen under tvivlsomme Tilfælde bestemmes, nemlig en Linie, som betegnes ved en Forlængelse af de paa Land staaende Mærkepæle D og F, altsaa Linien DCE, der halverer Linien AB, Øerne Manø og Romøs sydligste og nordligste Endepunkter.

Commissionen arbejder i Marken, indtil Mørket falder

paa, men den megen Sne, der er falden, de næsten ufremkommelige Veie og de opblødte Marker lægge mange Hindringer i Veien og forsinke Arbeidet betydeligt, dog antager jeg, at Commissionen i Slutningen af indeværende Uge vil kunne tilendebringe Arbeidet i Omegnen af Ribe.

Med Hensyn til Grændselinien gennem Kalvslund Sogn har Commissionen besluttet foreløbigt at afstikke baade den i Fredstraktaten foreskrevne og den af mig foreslaaede, ved hvilken sidste Ribe Kjøbstads Communication med den østlige Deel af Kongeriget vil kunne skee over Villebøl Bro, paa en mindre Landevei Nord for Kongeaaen til Foldingbro og videre ad Chausseen til Kolding, uden at passere fremmed Toldgebet, hvorved betydelige Bekostninger til Veianlæg spares. Ved denne Grændselinie vil ogsaa Beboerne af Byerne Kalvslund og Villebøl opnaae det i deres allerunderdanigste Petition fremsatte Ønske, idet samtlige deres Eiendomme forblive udelte og tilfalde Danmark. Magelæg eller Kjøb vil herved undgaaes. — Det vil nu komme an paa at finde et passende Equivalent for denne Deel af Kalvslund Sogn. Jeg har forbeholdt mig for Commissionen senere at paavise et saadant, og har jeg tænkt mig, at dette muligen lettest og retfærdigst kunde skee ved at tilbyde den lille By *Brenore*, der hører til det forøvrigt til Slesvig kommende Sogn Frørup. Brenores Areal og Indvaanerantal er vel endeel mindre end Byerne Kalvslund og Villebøls, men til Gjengjæld er hin Byes Jorder af en langt bedre Beskaffenhed, og vilde jeg vel være istand til at kunne levere de tydske Commissairer det af dem ønskede Materiale, for at de kunne motivere denne Ombytning for deres respektive Regjeringer. Paa vedlagte Skitse ere de to Grændselinier i Kalvslund Sogn

fremstillede. Linien A. B. C. D. er den oprindelige; Linien E. F. G. H. C. D. er den af mig foreslaaede nye Linie.

De tyske Commissairer ere ankomne hertil uden Localkundskab, uden Pengemidler eller Instruktioner angaaende de tekniske Omkostninger. — Da der vilde gaa en kostbar Tid tilspilde, hvis man skulde afvente Udfaldet af en Correspondance med deres respektive Regjeringer og Regjeringen i Slesvig, er vi blevne enige om kun at sætte een Grændsepæl paa hvert Sted og at dele Omkostningerne ved Anskaffelse af Materialet, Befordring og Arbeidsløn, mod at den Kgl. danske Regjering gjør det foreløbige Udlæg. Denne Bestemmelse er tagen til Protokols.

De tyske Commissairer have rettet det Spørgsmaal til mig, om der fra dansk Side var gjort Forarbejder til en Opgjørelse, hvorved det Forhold ordnes, som er fremstaaet ved, at endeel forhenværende jydsk, nu slesvigske, og endeel slesvigske, nu jydsk Skatteydere til de respektive Amtstuer have indbetalt de Kgl. Skatter og Afgifter for det forløbne Halvaar, hvorimod omvendt endeel Skatteydere i disse Distrikter ikke have indbetalt de nævnte Skatter. De tyske Commissairer tilføiede, at en saadan Opgjørelse var under Udarbeidelse af de slesvigske Autoriteter. Da jeg om denne Sag ikke havde nogen Instruktion, forbeholdt jeg mig senere at svare derpaa. For imidlertid at erholde nøiere Kjendskab til det omhandlede Anliggende har jeg confereret med Stiftamtmanden i Ribe herom og skal derefter tillade mig at indberette: Efter Stiftamtmandens omtrentlige Opgivende ere Skatter og Afgifter for den afstaaede Deel af Ribe Amt ikke opkrævet for næsten *hele Aaret 1864*, hvilket har sin Grund i, at Amtstuen ikke kunde eller maatte modtage disse under den fjendtlige Occupation.

Restancerne beløbe sig alene for Godserne Trøiborg og Schakkenborgs Vedkommende til c. 50,000 Rbd. Derimod har Amtstuen i Haderslev for en stor Deel opkrævet Skatterne i den til Jylland afstaaede Deel af Slesvig. Jeg formener imidlertid, at denne Sag, i Henhold til Fredstraktaten, ikke paahviler Grændsereguleringscommissionen, ligesom Commissionen mangler den fornødne Sagkundskab til rigtigt at kunne behandle den, men da Spørgsmaalet er bleven reist, har jeg ikke villet undlade at henlede det Kgl. Ministeriums Opmærksomhed derpaa, saameget mere som de jyske Enclavers uomtvistelige Erstatningskrav for erlagte Krigscontributioner rimeligvis ved samme Leilighed vil blive bragt paa Bane.

Jeg skulde derfor tillade mig ærbødigst at andrage det Kgl. Ministerium om Instruktion for min Optræden i denne Sag.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Ribe den 27de Januar 1865.

At den internationale Grændsereguleringscommission, efter at have tilendebragt Grændsereguleringen for Ribe Amts Vedkommende, nu agter at begynde Reguleringen af Grændsen mellem Veile Amt og Hertugdømmet Slesvig, undlader jeg ikke herved tjenstligst at tilmelde det Kgl. Amthus med Anmodning om, at vedkommende Herredsfogeder og, efterhaanden som Commissionen rykker frem paa Linien, vedkommende Sognefogeder og Grundeiere maatte erholde Ordre til at give Møde

ved Forretningen for at kunne paavise Sogne-, By- og Markskjel. Mødestedet vil være Holte By i Vamdrup Sogn, den 30te Ds. Kl. 10 Formiddag.

Ved denne Leilighed skal jeg tillade mig at meddele det Kgl. Amthuus, at Grændsereguleringscommissionen, for at undgaae en feilagtig Opfattelse af Private, har besluttet ikke at gjøre nogen Indkaldelse i de offentlige Blade angaaende den i Fredstraktaten af 30te Oktober f. A. Artikel VI's Slutningspassus omhandlede Fordeling af de faste Eiendomme og Capitaler m. v., der hidtil i Fællesskab have tilhørt Distrikter eller Communer, som ere blevne adskilte ved den nye Grændselinie. — Derimod skulde man tillade sig tjenstligst at anmode det Kgl. Amthuus, i Lighed med hvad der er skeet fra det Kgl. Stiftamthuus i Ribe og det slesvigske Amthuus i Haderslev, at ville lade udgaae en Bekjendtgjørelse til de vedkommende Distrikter og Communer om for Commissionen at gjøre deres Krav gjældende. Commissionen vil, efter at have tilendebragt den egentlige Grændseregulering, tage Ophold i Haderslev.

F. C. G. S.

Til
Veile Amthuus.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 9de Februar 1865.

I Anledning af det Kgl. Amthuus' Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 4de Ds. skal jeg ikke undlade herved tjenstligst at meddele, at jeg, dels fra det forhenværende slesvigske Ministerium har modtaget, dels i det her erholdte Materiale antager at have tilstrækkelig Oplysning angaaende de faste Eiendomme og Capitaler

m. m., der ville blive Gjenstand for Deling, hvorfor jeg ikke anseer det for nødvendigt, at Deres Høivelbaarenhed for Commissionen gjør Skridt for at gjøre de ikke afstaaede slesvigske Distrikters Krav gjældende.

Derimod kunde det muligen have Interesse for mig at erholde den fra modstaaende Side, nemlig den af Haderslev Amthuus, affattede Fortegnelse over de faste Eiendomme og Capitaler m. m., der efter dettes For-
mening vil blive gjort til Gjenstand for Deling.

Jeg turde maaske derfor, saasnart det Kgl. Amthuus erholder en saadan Fortegnelse fra det slesvigske Amt-
huus i Haderslev, forvente mig tilstillet en Afskrift af denne, med de Bemærkninger, det Kgl. Amthuus maatte finde Anledning til at gjøre.

F. C. G. S.

Til
Veile Amthuus.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 9de Februar 1865.

At Grændsereguleringscommissionen, som Følge af den indtraadte strenge Vinter, har maattet indstille sine Arbeider i Marken, undlader jeg ikke herved tjenstligst at indberette. Navnlig gjør det stærke Snefald alle Linier ufremkommelige og forhindrer med Bestemthed at skjælne Grændsen mellem Sogne og Byer.

Commissionen, der nu har taget Ophold i Haderslev, har derfor nu begyndt den den paahvilende Fordeling af de faste Eiendomme og Capitaler m. m. — Der er imidlertid reist Tvivl om, fra hvilket Tidspunkt Adskillelsen skal regnes, nemlig om Dagen for Fredsslutningens Underskrift den 30te October f. A., eller om Ratifications-

dagen skal være den gjældende. Jeg skal derfor ærbødigst tillade mig at andrage om fra det Kongelige Ministerium at erholde en Bestemmelse for, hvilken af disse Dage jeg skal søge at gjøre gjældende, og forsaavidt Ratificationsdagen vælges, da dennes bestemte Dato.

Ved denne Leilighed skal jeg tillade mig at bemærke, at Antallet af de Sager, der bliver Gjenstand for Fordelingen, vokser mere og mere, ligesom at Afgjørelsen af disse Sager, ifølge deres Natur, især paa Grund af Regnskabernes nødvendige Afslutning af de ny indsatte Embedsmænd i Slesvig, samt de paagjældende Eiendommers Taxation, vil trække i Langdrag.

For at undgaae unødvendige Udgifter har jeg, saalænge Arbeiderne i Marken hvile, indtil videre beordret de mig tildeelte Sappeurer tilbage til deres Garnison Middelfart, hvorimod de tvende Guider ere beskjæftigede med at reentegne den alt vedtagne vestlige Deel af de Kort over Grændsen, der ville blive vedlagte Protocollen.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 18de Februar 1865.

Til det Kgl. Ministerium undlader jeg ikke herved tjenstligst at indberette, at Grændsereguleringscommissionen her har afholdt tvende foreløbige Møder, for at den kunde danne sig en nogenlunde Forestilling om, hvilke Krav der stilles fra begge Sider, og for at bestemme de Principer, hvorefter Delingen af den fælles Formue skulde finde Sted. Amtmand Kjær i Haderslev har atter forsøgt at blande sig i og at indblande de

slesvigske Civilautoriteter i Commissionens Forhandlinger; denne Indblanding har jeg afviist. Forskjellige forhenværende schleswigholsteinske Embedsmænd, fornemmelig fra Perioden før 1850, ere nu blevne constituerede i Embeder i Nordslesvig og søge at gjøre sig behagelige for de nuværende Magthavere ved at fylde mine tyske Collegaer i Commissionen med en Deel meer eller mindre rigtige Oplysninger og Fordringer, hvilket i flere Retninger vanskeliggjør min Opgave.

I Anledning af efterstaaende fra tysk Side fremsatte Forslag skal jeg ærbødigt tillade mig at anmode om at erholde Instruction for min Optræden.

I den nordlige Deel af Slesvig er beliggende en Deel Bøndergods, der eies af St. Marie Kirken i Haderslev, af Hertug Hans Hospital i Haderslev og af Hospitalet i Ekernførde, den saakaldte »Goschenhoff.« Dette Bøndergods gaaer i Reglen under Navn af »Kirke- og Hospitals Lansten« samt for Goschenhoffs Vedkommende af »Geltingtjenere« og staaer i godsherligt Forhold til Bestyrelsen for Kirken og Hospitalet i Haderslev, det saakaldte »Conservatorie«, samt til Ephoren for Hospitalet i Ekernførde, Hr. von Ahlefeld til Ølpenæs. Godset er at betragte som Arvefæstegods og svarer til de nævnte Institutioner en fast aarlig Afgift, dels i Penge dels i Naturalier (Korn, Smør etc.). Af dette Bøndergods er 13 Kirke- og Hospitals Lansten og 3 Geltingtjenere, som beliggende Nord for den nye Grændselinie nu incorporerede i Danmark. Skjønt det reent private Eiendomsforhold mellem dette Bøndergods og de nævnte Institutioner vel for Fremtiden kunde vedblive at bestaa, kan det godsundersaatlige Forhold (Administration og Jurisdiction) vel næppe under de nye Forhold vedblive. Man har derfor fra tysk Side foreslaaet, at disse

Nord for den nye Grændse beliggende Bondeeiendommens Afgifter og Naturalydelse capitaliseres saaledes, at de sidste 5 Aars Gjennemsnitsbeløb efter Kirkevisitatoriets Takst for Haderslev Østeramts fælles Kirkekasse lagdes til Grund for denne Beregning, hvornæst den udfundne Capital udbetaltes af den danske Statskasse til de ovennævnte Institutioner mod, at den danske Statskasse som faststaaende Canon oppebar det omhandlede Beløb. — Jeg skal hertil føje, at de nævnte Brugere (der ere at betragte som Arvefæstere) for mig har andraget paa selv at maatte udbetale den ved Beregningen fremstaaende Capital for derved at blive Selveiere. Dette kan jo altid senere iværksættes, men tjener dog til at anbefale det tydske Forslag, hvorved fremtidig Indblanding og Reclamation undgaaes.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 18de Februar 1865.

Efter at Major Ovesen i Ribe med den for Hertugdømmet Slesvig constituerede Vejdirektør Hr. Herzbruck havde konstateret de forskjellige i Betragtning kommende Vejlængder paa Ribe-Tønder Chausseen, afrejste han igjen, da Hr. Herzbruck ikke havde medbragt de fornødne Regnskaber. Majoren er nu indtruffen her til Haderslev og har i Forbindelse med Hr. Herzbruck foretaget Opgjørelsen og Repartitionen af Ribe-Tønder Chausseens Anlægsomkostninger.

I et idag afholdt Commissionsmøde afgjordes denne Sag, ifølge hvilken Hertugdømmet Slesvig vil have at

betale til Kongeriget Danmark 154,734 Rbd. eller 290,126 Mk. 4 Sk. Courant. Denne Sum overstiger med c. 10,000 Rbd. den Beregning, der i sin Tid blev tilstillet de Kgl. danske Befuldmægtigede ved Fredsslutningen i Wien. Endvidere maa bemærkes, at den de forhenværende jyske Enclaver tilkommende og endnu ikke udbetalte Erstatning for Expropriation 19,000 Rbd., ifølge den nu her vedtagne Bestemmelse, skal udredes af Hertugdømmet Slesvig.

Commissionen tiltraadte og bekræftede med sin Underskrift den fremlagte Beregning. — Jeg kunde dog ikke undslaa mig for at tiltræde efterfølgende, fra tysk Side fremsatte Forbehold:

«Einverstanden mit der Berechnung der obigen Rückstellungssummen mit dem Vorbehalte, dasz falls die ehemahligen der dänischen Enclawisten in Folge des § 3 der dänischen Gesetzes vom 30ten December 1858 ihre Einzahlungen ganz oder theilweise schon geleistet hätten, die Summe dieses letzteren vom obigen Rückstellungsbetrages (290,126 Mk. 4 Sk. Courant) in Abzug zu bringen ist.

Die schlieszliche Rückzahlung hat Seitens des Herzogthums Schleswig an das Königreich Dänemark bis spätestens 1sten Mai d. Jahr. zu erfolgen.«

da jeg af et fra Indenrigsministeriet modtaget telegrafisk Svar havde bragt i Erfaring, at det i den nævnte Lov af 30. Decbr. 1858 § 3 omhandlede Bidrag fra Ribe Amt virkelig var opkrævet for Aarene 1861—62 og 1862—63, og Kongeriget saaledes vilde erholde Betaling to Gange for en Del af Chausseen. Den i Betragtning kommende Sum vil imidlertid være ringe og neppe overstige 3000 Rbd.

Forinden den endelige Opgjørelse kan finde Sted, er

det nødvendigt, at Indenrigsministeriet opgiver til Ribe Amthuus, hvor stor en Pengesum der i Henhold til den omtalte Lov af Ribe Amt er opkrævet som Amtets $\frac{1}{6}$ Del af Anlægningsomkostningerne for Ribe-Brøns Chausseen, for at Amthuset igjen kan udfinde, hvor stor en Del heraf er opkrævet af de nu afstaaede Enclaver, og skulde jeg tillade mig at henlede Opmærksomheden paa det ønskelige i, at jeg snarest mulig i Commissionen kunde fremlægge denne sidste Opgjørelse.

Det vilde maaske have været correct at have holdt dette fra tysk Side gjorte Krav for Enclaverne ude fra Opgjørelsen af Chausseanlægs-Omkostningerne og henvist dette til Opgjørelsen af Ribe Amts fælles Formue og Legater m. v., men da der fra tysk Side endnu ikke er fremkommet nogetsomhelst Krav i den Retning, har jeg ikke villet henlede Opmærksomheden herpaa, da jeg ifølge min Stilling kun skal varetage de danske Interesser.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 18de Februar 1865.

Blandt de fra Hertugdømmet Slesvig til Danmark afstaaede Distrikter er ogsaa Øen Ærø, der nu er indlemmet i Svendborg Amt. Hvorvidt denne Ø, der tidligere udgjorde en Del af Nordborg Amt, og som i Forening med hele Øen Als i gejstlig Henseende udgjorde et Stift, der henhørte under Kongeriget Danmark, har noget Formuefællesskab med Als som Helhed eller med det ved Slesvig forblevne Nordborg Amt, er mig

ubekjendt. Jeg skal derfor ærbødigt tillade mig at anmode om, at der maa blive affordret det forhenværende Ministerium for Hertugdømmet Slesvig en Erklæring herom, eller at det vil blive mig paalagt, ved Henvendelse til Svendborg Amthuus, at søge saadan Oplysning.

Viser det sig, at der ingen Formuefællesskab finder Sted, vil det vistnok være rettest, at dette konstateres ved en Bemærkning i Grændseregulerings-Commissionens Protokol.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 18de Februar 1865.

Commissionens Opmærksomhed er bleven henledet paa, at der flere Steder, hvor den nye Grændselinie dannes af Aaløb, findes saakaldte Kongelige Broer, det er Broer, der hidtil have været vedligeholdte af den danske Statskasse. Der er nu opstaaet Spørgsmaal om, hvilket Land den fremtidige Vedligeholdelsespligt paa-hviler. Afgjørelsen heraf har fornemmelig Betydning for den lange, for Tiden paa Grund af Krigen meget forfaldne Bro over Kongeaaen ved Foldingbro.

For at antyde, at Eiendomsretten og Vedligeholdelsespligten indtil videre, skulde holdes aaben, er Commissionen bleven enig om at sætte en Grændsepæl paa hver Side af Aaen.

Nærmere Instruktion herom tillader jeg mig at imødesee.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 21de Februar 1865.

Vedlagt undlader jeg ikke tjenstligst at tilstille det Kgl. Ministerium en Afskrift af Commissions-Protokollen for Mødet den 17de d. Md. — Angaaende den i § 5 omhandlede Amtstjenergaard med tilliggende ikke ubetydelige Jorder vil det ses, at der fra tydsk Side fremsættes den Paastand, at bemeldte Ejendom ikke er Amtets men Statens Ejendom, og som Følge deraf ikke kan være Gjenstand for Deling. For at kunne imødegaa denne Paastand mangler jeg de nødvendige Acter; de herværende Autoriteter udsige, at saadanne ikke eksistere. Dette Udsagn er næppe ganske paalideligt, hvorfor jeg herved skulde tillade mig at anmode det Kgl. Ministerium om, at der i det forhenværende Ministerium for Hertugdømmet Slesvigs Archiv maa blive eftersøgt, hvorvidt Overdragelsesdocumentet, eller en Copi deraf, af bemeldte Amtstjenergaard til Haderslev Amt maatte findes der, samt Acter, der kunne give Oplysning om bemeldte Gaards Qvalitet.

Angaaende Bestridelsen af Omkostningerne ved Taxationsforretningerne i Haderslev Amt har jeg for de danske Taxationsmænds Vedkommende antaget, at disse Omkostninger maatte udredes af den danske Statskasse; skulde dette ikke bifaldes af det Kgl. Ministerium, vil det udlagte Beløb c. 150 Rbd. altid senere kunne refunderes Statskassen af Veile Amt eller N. Tyrstrup Herred.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 23de Februar 1865.

Da man fra tydsk Side krymper sig ved at dele Christine-Frederikke Stiftelsen og de dermed i Forbindelse staaende Sygehuse i Haderslev og Gram, har jeg ikke straks villet tilbagevise et fra den Side fremsat Forslag, nemlig at lade udsørge de i Danmark nu incorporerede 8 Sogne af Haderslev Amt, om de ikke, som hidtil, ville vedblive at staa i Forbindelse med den nævnte Stiftelse og Sygehuse.

I denne Anledning skulde jeg tillade mig tjenstligt at anmode Hr. Herredsfogden om at affordre de omhandlede 8 Sogne, gennem deres Repræsentanter (Sognefogder eller ds.) om, hvorvidt de i Fremtiden ønskede at bibeholde Fællesskabet.

Jeg skal ikke undlade at bemærke, at jeg anser et saadant Fællesskab for uholdbart, upraktisk og utilstedeligt, hvorfor den attraaede Erklæring ønskes motiveret i denne Retning.

F. C. G. S.

Til

Herredsfoged Willemoes
i Nørre Tyrstrup Herred.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 23de Februar 1865.

Paa Grændseregulerings-Commissionens Vegne tillader jeg mig vedlagt at tilstille det Kgl. Stiftamthuus en fra Haderslev Amt modtagen Skrivelse, med tjenstligst Anmodning om, at Stiftamthuset vilde meddele Commissionen, hvorvidt de fra Ribe Amt aftraadte Distrikter, saaledes som det i den vedlagte Skrivelse er antydet,

maatte have noget Krav paa den ved Kongeriget forblevne Del af Ribe Amt.

Lignende Oplysninger ønskede Commissionen ogsaa at modtage for den Del af Ribe Amt, der er bleven indlemmet i Tønder Amt.

Til nærmere Forstaaelse af ovennævnte Skrivelse skal jeg tillade mig ærbødigst at meddele Hr. Stiftamtmanden, at de tyske Commissairer ved deres tyske Consulenter nu ere blevene gjorte opmærksom paa og ere noget forundrede over, at man fra dansk Side fordrer Andel i Haderslev Amts Formue i Modsætning til, at Enclaverne ikke overgaa til Slesvig med nogen saadan.

Idet jeg har gjort gjældende, at jeg jo ikke har at varetage Enclavernes Tarv, har jeg dog ikke kunnet undslaa mig for at rette den i ovennævnte Skrivelse indeholdte Forespørgsel til det Kgl. Stiftamthuus, og skal jeg tillade mig at nævne de vigtigste Ting, der for Haderslev Amts Vedkommende ville blive Gjenstand for Deling.

1. Amtsrepartitionsfondens Kassebeholdning og de for Aaret 1864—65 udskrevne Beløb med Fradrag af de budgetterede Udgifter.

2. Amtets faste Bygninger, Jordeiendomme og Inventariesager efter Taxation; disse ere:

Fængselsbygningerne i Haderslev, Toftlund og Rødding, Thinghuset i Alver med tilhørende Jorder,

den med Amtsygehuset i Forbindelse staaende Christine-Frederikke Stiftelses Bygninger, Inventar og Capitaler, samt

Amtsygehusene i Gram og Rødding.

3. Den fælles Kirkekasse for Haderslev Provsti.

4. Forskjellige Pensionskasser.

5. Derimod vil den Gjæld, der paahviler Haderslev

Amts Vejkasse, ikke blive delt, idet Vejene paa begge Sider af Grændsen overtages i den Stand, hvori de forefindes med de derværende Materialbeholdninger.

Jeg har gjort mine tyske Collegaer opmærksom paa, at de i Haderslev Amt spredt beliggende kongerigske Enclaver indtage et kun forholdsvis ringe Areal, hvorimod den overvejende langt større Del af Enclaverne, nemlig Lø Herred med Møgeltønder og Ballum Birker, danne en samlet Jurisdiction, der med al sin Ejendom saasom Sygehuse, Fængselsbygninger, Thinghuse, Skoler m. m. er overgaaet til Hertugdømmet Slesvig, hvilket ogsaa er Tilfældet med den danske Del af Vesterhavsoerne, hvilke sidste enten slet ikke eller kun i løs Grad stod i oeconomisk Forbindelse med den øvrige Del af Ribe Amt.

Jeg benytter denne Leilighed til at meddele Deres Høivelbaarenhed, at der ved Opgjørelsen af Ribe-Tønder Chauseens Anlægsomkostningers Fordeling her er bleven bestemt, at Expropriationsgodtgjørelsen til Enclaverne, 19,000 Rbd., skal udredes af Hertugdømmet Slesvig.

F. C. G. S.

Til
Ribe Stiftamthuus.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 8de Marts 1865.

I Henhold til Fredstractaten af 30. October 1864 paa-
hviler det Grændseregulerings-Commissionen at forestaa
Fordelingen af de faste Eiendomme og Capitaler m. m.,
der hidtil i Fællesskab have tilhørt Districter eller Com-
muner, som nu ere blevne adskilte ved den nye Grændse-
linie. Til disse Districter hører den nu i Svendborg

Amt incorporerede Ø Ærø, hvis Tarv jeg som Kgl. dansk Commissair skal varetage ved Commissionens Forhandlinger, men hvorvidt denne Ø, der tidligere udgjorde en Del af Nordborg Amt og i gejstlig Henseende i Forening med Øen Als dannede et Stift, har noget Formuefællesskab med Als som Helhed eller med den ved Slesvig forblevne Del af Nordborg Amt, er mig ubekjendt.

Det er derfor min tjenstlige Anmodning til det Kgl. Amthuus, at det behageligen vilde underrette mig om, hvorvidt et saadant Fællesskab maatte finde Sted, og da hvilket, for at Fordringerne kunne blive gjort gjældende, og i modsat Fald, for at dette kan blive konstateret ved en Tilføjelse til Forhandlingsprotocollen.

Til en Oplysning skal jeg tillade mig at bemærke, at de Kgl. Amthuse i Veile og Ribe herom have ladet udgaa Bekjendtgjørelser i de offentlige Tidender. Efter de opstillede Fordringer til Haderslev Amt ville de vigtigste Ting, der blive Gjenstand for Delingen, være: Amtsrepartitionsfondens contante Beholdning, Legater og milde Stiftelser, Thing- og Arresthuse og andre offentlige Bygninger med tilhørende Jorder, Amtssygehuse med Inventarium, alt efter Taxation samt forskjellige Pensionskasser m. m.

Sluttelig skal jeg tillade mig at meddele, at jeg alt paa et tidligere Stadium af Commissionens Forhandlinger angaaende Øen Ærø er indgaaet med Indstilling til det Kgl. Udenrigsministerium; da jeg imidlertid endnu ikke har faaet noget Svar herpaa, er jeg uvidende om, hvorvidt Sagen alt er bragt igang; men da Commissionens Forhandlinger her nærmer sig deres Ende, har jeg, i Henhold til den mig i min Instruks givne Bemyndigelse, ikke turdet opsætte at henvende mig directe til det Kgl.

Amthuus med Anmodning om at fremme Sagen saa hurtigt som muligt.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Amthuus for Svendborg Amt i Nyborg.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 9de Marts 1865.

I Anledning af det Kgl. Ministeriums Skrivelse af 21de f. Md., som jeg, formentlig paa Grund af Istransporten over Store-Belt, først modtog den 28de s. Md., betræffende Grændseliniens Fastsættelse i Lille-Belt Nord om Øen Als og Syd om Øen Ærø, har jeg paa et igaar afholdt Commissionsmøde bragt denne Sag paa Bane; her erklærede dog begge de tyske Commissairer, at deres Commissorium kun lød paa at afsætte den i Fredstractaten betegnede Landgrændse, og da Tractaten ikke indeholdt Noget om Vandgrændsen i Lille-Belt og videre ud i Østersøen, ansaa de sig ikke competente til at optage nogen saadan Bestemmelse i Protocollen, men henstillede til den Kgl. danske Regjering, om den gjennem de respective Gesandter vilde foranledige dem tillagt fornøden Ordre.¹

Jeg skal tillade mig at bemærke, at i Lille-Belt er den til Fyen hørende Ø Brandsø beliggende nærmere ved Slesvig end ved Fyen, ligesom ogsaa nogle til Øen Bogø hørende Smaaholme er dette. — Bestemmelse, hvorved Høihedsretten over disse og flere andre i Lille-Belt beliggende Øer constateres, vilde

¹ Ordningen af denne Vandgrændse blev foretaget ved en i Aaret 189. nedsat speciel Commission.

vistnok være paa sin Plads i Grændseregulerings-
protocollen.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 9de Marts 1865.

Da den ved behagelig Skrivelse af 7de Ds. fremsendte summariske Opgjørelse af Regnskaberne pro 1864 over Kirketienderne i de til Veile Amt overgaaede Dele af Haderslev Provsti ikke er tilstrækkelig oplysende for at kunne foretage den endelige Opgjørelse af Provstikassens Midler, forinden disses Fordeling kan finde Sted, skulde jeg herved tjenstlig tillade mig at anmode det Kgl. Amthuus om behageligen at ville foranstalte, at Kirkeværgernes Regnskab pro 1864 for hver enkelt Kirke tilstilles mig.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Amthuus i Veile.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 11te Marts 1865.

Angaaende Haderslev Provsties fælles Kirkekasse undlader jeg ikke herved ærbødigst at indberette.

Efterat have undersøgt denne Kasses historiske Oprindelse og gennemgaaet dens Regnskaber viste det sig, at de 8 til Danmark overgaaede Sogne i Aaret 1846, da Provstiets 33 Kirkers Formue blev sammen-slaaet i en fælles Kasse, havde indskudt en Capital paa

19,000 Mark Courant, medens de andre 25 Kirker indskød 268,000 Mark Courant. I Tidsrummet fra 1846 indtil 1ste Januar 1865 er af de 8 Kirker, hvorom her er Tale, en nedreven og fra Grunden ny opført, de andre 7 Kirker have erholdt saadanne Grundforbedringer, at de næsten kunne betragtes som nye Kirker. Til Bestridelse af Udgifterne ved disse Bygningsforetagender er medgaaet ikke alene disse Kirkers aarlige Indtægter, men endvidere c. 12,000 Mk. C. af Kassebeholdningen. Endnu maa bemærkes, at en af de 8 Kirker, nemlig Vonsild Kirke, havde en Gjæld paa 24,000 Mk. C., som er betalt af Kirkekassen.

Efter at disse Kjendsgjerninger vare komne til Commissionens Kundskab, var det mig umuligt at fastholde min Paastand om Kirkekassens Deling efter Tienden, men lod mig, idet jeg fastholdt, at man maatte gaa ud fra de factisk bestaaende Forhold, tvinge til at gaa ind paa en Deling efter Kirkernes Antal, saaledes at de 8 Sogne af den den 1ste Januar 1865 tilstedeværende Formue erholdt $\frac{8}{33}$ udbetalt.

Endvidere blev det bestemt, at alle de Bidrag, som Kirkekassen aarlig har at afgive til Haderslev lærde Skole, til Universitets-Stipendiefonden i Kiel, til Provsten, til Skoler og til Præsteenke- og Skolelærerpensionsfondet m. fl., for Fremtiden ville være de 8 Sogne uvedkommende. — Hvorimod de Fonds, der af ovennævnte Bidrag ere dannede, ville komme til Deling. — En ringe aarlig Afgift af Bjert Sogn til Hospitalet i Haderslev capitaliseredes til c. 600 Mk. C. og afdroges i Hovedsummen.

Denne Løsning af Spørgsmaalet tillader jeg mig at anse som særdeles gunstig for de 8 Sogne, idet de ved Adskillelsen udgaa af Foreningen med saagodt som nye

Kirker og en Formue, der omtrent vil blive dobbelt saa stor som deres i sin Tid gjorde Indskud, og desforuden blive befriede for ikke ubetydelige Afgifter, ikke at tale om, at Vonsild Kirkes Gjæld ikke er falden dem til Last.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 11te Marts 1865.

Angaaende Taxationen af Haderslev Amts offentlige Bygninger med Inventar og Jorder og Delingen af dem skal jeg ikke undlade herved ærbødigt at indberette.

Efter at den ovennævnte Taxation nu har funden Sted, har Commissionen vedtaget, at Taxationssummerne skulle deles efter Criminalplovtalet med forskellige Modificationer, der nærmere ere betegnede i Commissionsprotocollen. Med Hensyn til Christine-Frederikke Stiftelsen har jeg med en Del Besvær sat igjennem, at denne betydelige Stiftelses Bygninger og Inventar m. m. er bleven taxeret, og at Taxationssummen med Capitalformuen deles efter Folketallet 1860. — Taxationsbeløbet for de med denne Stiftelse i Forbindelse staaende Sygehuse i Haderslev og Grams Bygninger og Inventarium vil derimod blive at fordele efter Criminalplovtalet.

Dette gunstige Resultat har jeg dog kun kunnet opnaa ved at renoncere paa, at den saakaldte Amtstjenerbolig med tilhørende Jorder ved Haderslev ikke blev gjort til Gjenstand for Deling. Jeg førte dog til Protocollen, at jeg kun indvilligede i denne Renunciation paa Grund af, at jeg ikke var istand til for Tiden at producere de nødvendige Actstykker, der skulle bevise, at den

omhandlede Eiendom fra Statseiendom var overgaaet til Amtscommuneeiendom. — Jeg har nemlig endnu ikke modtaget de i min ærbødige Skrivelse af 21de f. Md. begjærede Oplysninger fra det forhenværende slesvigske Ministerium, som formentlig maatte findes i dets Archiv.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 11te Marts 1865.

I Haderslev Østeramt og Vesteramt findes 2 Brandkasser, der ogsaa ville være Gjenstand for Deling. Disse Kasser ere fremstaaede ved, at der hvert Aar af Branddirektørerne udskrives et vilkaarligt Beløb, hvilket tjener til Kassebeholdning, saaledes at Godtgjørelsen for Brandskader kunne udbetales, uden at vedkommende Brandlidte behøve at vente, indtil *den fælles Brandkasse for Hertugdømmerne Slesvig og Holsten* har opgjort sit Regnskab og reparteret samtlige Brandskader over Landet. Det saaledes forud udskrevne Beløb bringes, naar Hovedregnskabet er afsluttet, i Liqvidation ved den næste Udskrivning af Brandpenge. Der er imidlertid i de nævnte Hertugdømmer ikke udskrevet Brandpenge for Tidsrummet fra 1ste October 1862 til 1ste October 1863, 1863—64 og 1864—65, men da Beboerne af de til Danmark overgaaede Districter maa ansees for at have været Interessenter i Brandkasserne, maa det antages, at de ere pligtige til at svare Brandpenge for Tidsrummet indtil 30te October 1864. De skyldige Brandpenge maa derfor bringes i Liqvidation ved Delingen af de tilstedeværende Kassebeholdninger.

Der er dog en Omstændighed, hvorpaa jeg skal til-lade mig at henlede det Kgl. Ministeriums Opmærksom-hed. Den Brandskade, som foraarsages ved Krig, bliver i Hertugdømmerne ikke, som i Kongeriget, erstattet ifølge Lov om Krigsskadeerstatning, hvorimod den simpelthen i Brandpengene, ligesom andre Skatter, repareres over hele Landet. Medens nu Krigsskadeerstatningen for Kongeriget ikke mere vil kunne repareres og indkræves i de til Slesvig afstaaede jyske Enclaver, vil den der-imod sandsynligvis blive dette af de fra Slesvig til Danmark afstaaede Dele. Disse Dele, indbefattende Øen Ærø, ville saaledes komme til at betale Erstatning for Brandskade, foranlediget ved Krigen, baade i Konge-riget og i Hertugdømmerne, med mindre der *itide* gjøres Skridt for, at denne Erstatning fradrages i Brand-pengene for de omhandlede afstaaede Deles Vedkommende.

Paa ovenstaaende, noget forviklede Forhold har jeg ikke villet undlade at henlede det Kgl. Ministeriums Op-mærksomhed,¹ hvis der maatte findes Anledning til at lade denne Sag nærmere undersøge, hvorefter jeg turde forvente mig tilgaaet yderligere Instruction.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 11te Marts 1865.

Som bekjendt udskrev Oprørsregjeringen i Aaret 1849 et Tvangslaan i alle Communer i Hertugdømmerne Sles-

¹ Denne Sag blev henvist til og afgjort af den internationale Finantscommissions Slutningsprotocols A Artikler 1 og 6. 17de April 1866.

vig og Holsten mod at udstede Obligationer for Laanene, men forinden dette Tvangslaan kunde inddrives, blev den nordlige Halvdel af Slesvig besat af en svensk Troppstyrke, og udgik der Forbud mod at indbetale Pengene. Dette Forbud blev efterkommet af alle de Communer, der vare besatte af svenske Tropper med Undtagelse af to, nemlig de tæt op til Kongeaaen liggende Sogne Ødis og Taps. Her blev Tvangslaanet i al Hemmelighed indsamlet af Communeformstanderne og af disse afleveret til Oprørsregjeringens Hovedfinantscontor i Rendsborg mod Udlevering af Obligationer.

Nu har disse to Sogne, der høre til den til Danmark afstaaede Del af Slesvig, ved Udsendinge henvendt sig til mig med de nævnte Obligationer, med Anmodning om at bringe denne Sag frem for Commissionen, saa at de mod Aflevering af Obligationerne kunne faa det af dem forstrakte Pengebeløb tilbagebetalt.

Da den Kgl. danske Regjering imidlertid aldrig har villet anerkjende Gyldigheden af dette Tvangslaan, har jeg de pure afvist disse Udsendinge, og er det bleven vedtaget, at der Intet tilføres Commissionsprotocollen denne Sag betræffende; hvilket jeg ikke har villet undlade at meddele det Kgl. Ministerium.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 13de Marts 1865.

I Anledning af det Kgl. Ministeriums Skrivelse af 8de d. Md. betræffende Omkostningerne ved Taxationsforret-

ningerne i Haderslev Amt og deres Udredelsesmaade, undlader jeg ikke herved ærbødigt at indberette:

I et af Commissionens Møder blev det bestemt, at samtlige de i Haderslev Amt beliggende Bygninger med Inventarium og Jorder m. m., hvori de fra Haderslev Amt til Kongeriget afstaaede Distrikter havde Andel, skulde taxeres for af Taxationssummerne at udfinde, hvormeget den ved Slesvig forblevne Del af Amtet vilde have at udrede til den aftraadte Del. Det blev endvidere bestemt, at der fra hver Side som Taxatorer skulde udvælges en bygningskyndig og en Landbruger.

Ønskeligt var det imidlertid, at dette langvarige, og paa Grund af den ublide Aarstid, besværlige Arbejde fremskyndedes saameget som muligt, og at der fra dansk Side udvalgte tvende Mænd, der foruden Kjendskab til Forretningen tillige vare localiserede med de herværende Forhold, og da jeg var i Tvivl om Veile Amthuus' Competence til at udnævne Taxatorer til Vurdering af Værdier, der ere beliggende Syd for den nye Grændse, og jeg ikke fandt det passende for mig at henvende mig til den tyske Amtmand i Haderslev, saa besluttede jeg mig til selv directe at henvende mig til tvende Mænd, der vare mig udpegede som dygtige og gode danske Mænd, nemlig Tømmermester Holm, der i de sidste Dage er flyttet til Kolding, og til Gaardeier Damgaard i Taps Sogn. Samtidig meddelte jeg Veile Amthuus den af mig trufne Foranstaltning, idet jeg henstillede til bemeldte Amthuus, hvorvidt det maatte finde Anledning til at meddele Taxationsmændene nærmere Ordre. Taxationsmændene bleve derpaa tagne i Ed af Herredsfogden i Nørre-Tyrstrup Herred.

Efterat Taxationsforretningen nu er udført, har de fra dansk Side udmeldte Taxatorer til mig indgivet ved-

lagte Regning til et Beløb af 120 Rbd., der dog ikke er udbetalt, fordi jeg vilde afvente det Kgl. Ministeriums nærmere Bestemmelse, som jeg herved skal tillade mig at anmode om at erholde.

Endnu skal jeg tillade mig at bemærke, at lignende Taxatorer i den nærmeste Fremtid ville blive at udmelde for Ribe Amts Vedkommende.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 16de Marts 1865.

I Henhold til den mig ved det Kgl. Ministeriums Skrivelse af 22de f. Md. tillagte Ordre har jeg søgt i Commissionens Forhandlinger at gjøre Dagen for Fredslutningens Underskrift den 30te October 1864 gjældende som Tidspunktet for Adskillelsen af Landsdelene. Den Kongelige preussiske Commissair fremkom imidlertid med Betænkeligheder og forbeholdt sig at forespørge sin Regjering om dens Anskuelser i saa Henseende.

Efter at den preussiske Commissair, Hr. Major von Stedingk, fra sin Regjering nu havde modtaget Svar, har han under G. D. tilstillet mig en Skrivelse, hvoraf jeg tillader mig at vedlægge en Afskrift, hvoraf ses, at der for Grændsereguleringscommissionens Vedkommende Intet vil være til Hinder for, at den 30te October 1864 vælges som Tidspunkt for Adskillelsen, hvorimod den preussiske Regjering i andre Henseender vil søge at gjøre den 16de November gjældende som dettè Tidspunkt.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 20de Marts 1865.

I Anledning af det Kgl. Ministeriums Skrivelse af 17de d. Md., betræffende Major Ovesens Stilling ved Grændse-reguleringscommissionen samt hans Befordringsgodtgjørelse og Diæter, undlader jeg ikke herved tjenstligst at indberette.

Major Ovesen, der ikke deltager i Commissionsforhandlingerne, er af det Kgl. Udenrigsministerium tilfornordnet mig som technisk Consulent ved Opgjørelsen af Ribe-Tønder Chausseens Anlægsomkostninger og har i den Anledning foretaget en Reise fra Aarhus, hans Garnison, over Ribe til Tønder og igjen tilbage til Aarhus, da man fra tysk Side ikke havde medbragt de fornødne Regnskaber og erklærede først efter nogen Tids Forløb at kunne forskaffe disse, hvorfor Majoren med min Billigelse retournerede til Aarhus for senere, efter at Regnskaberne vare komne tilstede, at rejse til Haderslev og efter endt Forretning tilbage til Aarhus.

Befordringsgodtgjørelse og Diæter for Majoren ere ham mod Quittering udbetalte af den til min Disposition stillede Sum, nemlig:

Majors Diæter i 19 Dage à 5 Rbd..	95 Rbd.	00 Sk.
Befordringsudgifter	102 —	34 —
Telegrammer	13 —	6 —

Tilsammen 210 Rbd. 40 Sk.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 20de Marts 1865.

I Anledning af H. M. Kongen af Preussens Fødselsdag den 22de d. Md. har det her garnisonerende Kgl. preussiske Infanteri Regiments Officerscorps tilstillet mig en Indbydelse for at fejre Dagen ved en Diner og andre Festligheder. Da der imidlertid til denne Fest er indbudet de herværende civile Embedsmænd, der for en stor Del har staaet i Oprørsregjeringens Tjeneste, samt de af Byens Borgere, der have gjort sig særlig bemærkede ved deres fjendtlige Sindelag mod Danmark, har jeg ikke fundet passende, at en Kgl. dansk Officer deltog heri, hvorfor jeg, foregivende Tjenesteforretninger i Kolding, i en Skrivelse til Regimentscommandeuren Oberst von Hanstein høflig har undskyldt mig.

I denne Anledning tager jeg idag til Kolding for først nogle Dage senere at retournere hertil. Hvilket jeg ikke har villet undlade herved at indberette til det Kgl. Ministerium.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 29de Marts 1865.

I et af Commissionens første Møder tillod jeg mig at henlede D'Hrrs. Opmærksomhed paa de uheldige Forhold, der vilde fremstaa for Kalvslund By, hvis den nye Grændselinie blev afsat strikte efter Fredstractatens Ordlyd, idet de forskjellige Eiendomsbesiddere faa deres Jorder beliggende paa begge Sider af den nye Linie, hvorved deres Drift bliver i høj Grad besværliggjort,

samt at Jurisdictions-, Skatte- og Prioritetsforhold næsten blive umulige, saa at Ejendommenes Værdi vil blive meget forringet. Hertil kommer, at Toldopsynet paa begge Sider vil blive vanskeligt og bekosteligt og let give Anledning til forskellige Tracasserier.

Det vilde derfor være i begge Staters Interesse, at Grændsen modificeres lidt, saaledes at den Øst for Grændsen beliggende mindre Del af Kalvslund By samt nogle Gaarde, kaldet Villebøl, forblev ved Danmark.

Under Fredsforhandlingerne i Wien blev der udtalt, at saafremt det skulde vise sig, at der ved den endelige Affattelse af Grændselinien vilde opstaa mindre Ulemper for nogen af Parterne, da vilde der kunne raades Bod herpaa af den internationale Grændseregulerings-Commission, der i saa Henseende kunde gjøre Indstilling til de respective Regjeringer.

D'Hrr. tiltraadte ganske min Opfattelse, medens dog Hr. Major von Stedingk fremhævede, at i Tilfælde af, at der forlangtes Gebetsafstaaelse fra Slesvigs Side, maatte en tilsvarende Compensation gives andetsteds.

Efter at Hr. Major von Stedingk nu har meddelt mig, at den Kgl. preussiske Regjering har tiltraadt hans Udtalelse, skal jeg efter D'Hrr. Commissairers Opfordring tillade mig at tilbyde i Compensation for den omhandlede Del af Kalvslund Sogn, at der afgives til Slesvig, foruden *de forskellige mindre Jordlodder, der hørende til Seem Sogn* men som beliggende paa den sydlige Bred af Gjelsaa ville være af Betydning for det slesvigske Toldopsyn, endvidere *at der afgives den til Taps Sogn hørende gode By Skoverup*, der vel i Areal er noget mindre end den attraaede Del af Kalvslund Sogn, men i Qvalitet betydelig bedre. — Grændselinien vil ved dette Magelæg blive forkortet og rectificeret,

samt vil Toldopsynet blive lettere og mindre bekosteligt for Hertugdømmet Slesvig.

Med udmærket Højagtelse

ærbødigst

Til

F. C. G. S.

Den K. K. østerrigske Oberstlieutenant Popp Edler von Poppenheim og den Kgl. preussiske Major von Stedingk.

Den Kgl. danske G. C.

Christiansfeld den 31te Marts 1865.

Til det Kgl. Ministerium undlader jeg ikke herved tjenstligst at indberette, at Grændseregulerings-Commissionen nu igjen har optaget Arbejdet med at afstikke den nye Grændselinie i Marken, haabende at kunne overvinde de Vanskeligheder, som Naturforholdene hidtil har frembudt. Commissionen har indtil videre taget Ophold i Christiansfeld.

Forinden Afrejsen fra Haderslev tilstillede jeg de tyske Commissairer en Skrivelse (hvoraf hoslagt følger en Afskrift i dansk Oversættelse) med tilhørende Kort, hvori jeg i Henhold til den mig givne Bemyndigelse tilbød Byen Skoverup i Taps Sogn som Æquivalent for den attraaede Del af Kalvslund Sogn, samt nogle Smaastumper Land hørende til Seem Sogn men beliggende paa den sydlige Bred af Gjelsaa, og som paa Kortet ere omklamrede med gul Farve og betegnede med Bogstavet S.

Den Del af Kalvslund Sogn, som ønskes tilbagegivet Danmark, har en Størrelse af 1400 Tønder Land med 200 Indvaanere, og jeg skal ikke trætte det Kgl. Ministerium med at gjentage den Betydning for Ribe By, som Erhvervelsen af denne Landstrækning har.

Byen Skoverup, der er c. 420 Tdr. Land god Jord med 87 Indvaanere (Folketællingen 1860), danner en mod Syd stærkt fremspringende Vinkel.

Efter at have confereret med Chefen for det danske Grændsetoldgensdarmeri besluttede jeg som Æquivalent at tilbyde Byen Skoverup, da Grændselinien derved forkortes og vil blive lettere at bevogte, saa at to Gensdarmstationer ville kunne bespares, hvorimod Grændselinien vilde blive betydeligt forlænget, hvis Byen Brenore skulde afstaaes.

Det for mig højst pinlige Ophold her og det sørgelige Hverv, der er mig overdraget, er selvfølgelig i høj Grad bleven forøget ved at være Vidne til den Sorg, hvoraf Beboerne af Skoverup By er bleven betagne ved at erfare, at der kunde være Tale om, at de ikke skulde forblive ved Danmark. Byens anseteste Mænd have været hos mig, og en Deputation vil imorgen afgaa til Kjøbenhavn for at petitionere om, at Byen maa forblive ved Danmark. Jeg har ikke gjort noget Forsøg paa at afholde den herfra, idet jeg formener, at enhver Udtalelse fra Slesvig om at forblive ved Danmark altid kan have sin Betydning.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 9de April 1865.

Til det Kgl. Ministerium undlader jeg ikke herved tjenstligst at indberette, at Commissionen nu har tilendebragt Afstikningen af Grændselinien i Marken. Kun Terrainstrækningerne ved Kalvslund og Skoverup ere

endnu ikke fastsatte, da den preussiske Regjering havde forbeholdt sig at approbere Mageskiftet. Saasnart denne Approbation, der forventes i næste Uge, er erholdt, vil foruden Afløsningen af Kirke- og Hospitalsgodset kun nogle mindre Sogneafløsninger være at foretage, og haaber jeg, at Commissionen vil kunne ende sit Hverv henimod Slutningen af Maaneden.

Angaaende Mageskiftet af Skoverup mod Kalvslund skal jeg endnu tillade mig at bemærke, at Chefen for det danske Grændsetoldgensdarmeri anslaaer den aarlige Besparselse, som der ved Skoverups Afstaaelse opnaaes, for Toldvæsenets Vedkommende til 1400 Rbd.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 9de April 1865.

Da den Del af Omkostningerne ved Grændsereguleringen, som af Slesvig skal refunderes Danmark, først kan indbetales, efter at Commissionsprotocollen har været indsendt til de respective Regjeringers Godkjendelse, vil den Pengesum, der er stillet til min Disposition, ikke være tilstrækkelig til Dækning af forskellige Regningskrav her. Der vil endnu behøves mellem 300 og 400 Rbd., hvorfor jeg herved tillader mig at andrage det Kgl. Ministerium om at erholde dette Beløb stillet til min Disposition. Endvidere skal jeg tillade mig at andrage paa forinden min Afrejse fra Haderslev at erholde en Bestemmelse for, hvem der skal udrede Omkostningerne ved de afholdte Taxationsforretninger.

Angaaende et i en Skrivelse af 5te Ds. fra Hr. Lega-

tionsraad Lund omtalt Honorar paa 300 Rbd. til forhen-
værende Revisor Steenberg, hvorm bemeldte Steenberg
i vedlagt Skrivelse ogsaa har henvendt sig til mig, skal
jeg tillade mig at anføre efterfølgende Passus af Com-
missionsprotocollen angaaende Fordelingen af Ribe-Tønder
Chausseens Anlægsomkostninger:

— — — — —
— — — — —

B. Kostenbetrag:

— — — — —
— — — — —

II. Das Königreich Dänemark hat verausgegeben:

a. — — — — —

und ferner zu verausgeben

b. Honorar an den früheren Chaussee-Revisor Steenberg
(jetzt zu Kopenhagen) für Arbeiten zwischen Ripen
und Bröns, laut nachgewiesener Vereinbarung —
— — — — — 300 Rbd.

hvoraf fremgaar, at der tilkommer bemeldte Hr. Steen-
berg det omhandlede Honorar af 300 Rbd. udbetalt af
den danske Statskasse.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

—————

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 13de April 1865.

Som Deres Høivelbaarenhed af vedlagte Skrivelse fra
Udenrigsministeriet vil se, har Spørgsmaalet angaaende
Udredelsen af Pensioner til Skolelærere og Enker efter
Skolelærere, der have været ansatte i de afstaaede Dele

af Ribe Amt, været forelagt den i Henhold til Fredstractatens Art. XIV f. f. sammentraadte internationale Commission, der imidlertid har afvist det og henvist det til den i Art. VI omhandlede Grændseregulerings-commission.

Forinden jeg imidlertid i Henhold til en mig given Ordre foretager videre i denne Sag, ønskede jeg personlig at conferere med Deres Høivelbaarenhed, og skal jeg i denne Anledning indfinde mig i Ribe Løverdagen den 15de Ds. op ad Dagen.

Ved denne Lejlighed ønskede jeg tillige at erholde nogle Oplysninger Ribe Amt vedkommende, navnlig om Amtsrepartitionsfondens Natur, dens Activa og Passiva.

Jeg skal tillade mig at tilføie, at Grændseregulerings-Commissionen agter at opløse sig den 22de d. Md., og at jeg kun har en Dag til min Disposition i Ribe, hvorfor det vilde være ønskeligt, at de attraaede Oplysninger vare paa rede Haand.

Skulde Deres Høivelbaarenhed ved Embedsforretninger eller Andet være forhindret i at modtage mig den nævnte Dag, tillader jeg mig at bede om pr. Telegraf at blive underrettet derom.

F. C. G. S.

Til

Høivelbaarne Hr. Stiftamtmand Nielsen i Ribe.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 14de April 1865.

Til det Kgl. Ministerium undlader jeg ikke herved tjenstligst at indberette, at den Kgl. preussiske Commis-

sair, Hr. Major von Stedingk, igaar officielt har meddelt mig, at Hans Majestæt Kongen af Preussen havde approberet det gjorte Forslag om Magelæget af Kalvslund-Villebøl mod Skoverup.

Commissionen tog derfor igaar til Taps Sogn for paa Stedet at afsætte den nye Grændselinie, der nu med Undtagelse af Strækningen ved Kalvslund er afpælet fra Vesterhavet til Lille-Belt.

Ved denne Lejlighed lykkedes det mig at erhverve den i den nordlige Del af Tyrstrup Sogn beliggende Kro Høkelbjerg med tilliggende Jorder. Denne umiddelbart ved Kolding-Haderslev Chausseen beliggende Kros store Bygninger, der ere nyopførte, var det det danske Toldvæsen meget magtpaaliggende at erholde, da Hovedtoldcontrollen finder Sted her, og Bygningerne afgive Plads saavel for Toldpersonalet som for Eftersynet, saa at betydelige Nybygninger derved vil kunne spares. — Et lignende Forhold er indvunden ved Kalvslund, hvor den ved Ribe-Kolding Chausseen beliggende store Kalvslund Kro, der hidtil har været benyttet af det tyske Toldvæsen, nu er forbleven ved Danmark.

Ved den nu bestemte Grændselinie er tillige opnaaet den store Fordel, at paa et Par Ubetydeligheder nær ingen Privatejendom noget Sted er bleven overskaaret, og derved undgaaet Bekostninger, der uundgaaelig vilde være fremstaaede ved nødvendige Kjøb eller Magelæg.

For at fastslaa Grændselinien ved Kalvslund-Villebøl og for at conferere med Stiftamtmanden i Ribe angaaende den mig af det Kgl. Ministerium tilsendte Sag betræffende Ribe Amts Skole- og Pensionsfond, agter jeg imorgen tidligt at tage til Ribe, og haaber jeg endnu om Natten at kunne retournere hertil, saa at

denne Sag neppe vil forhale Commissionsforhandlingernes endelige Afslutning.

F. C. G. Schøller.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 20de April 1865.

Ifølge modtagen Meddelelse fra Udenrigsministeriet vil de fra dansk Side ved Grændseregulerings-Commissionen anvendte Taxatorer, nemlig Gaardejer M. Damgaard af Ostorp og Tømmermester Holm af Kolding, erholde deres ved Taxationsforretningerne havte Udlæg, til et Beløb af 126 Rbd., udbetalt gennem Finantsministeriet.

Udenrigsministeriet har tilføjet, at Finansministeriet forbeholder sig Afgjørelsen af, om dette Beløb senere skal refunderes det af de paagjældende Amter.

Hvilket jeg ikke skal undlade herved tjenstligst at tilmelde det Kgl. Amthuus med Anmodning om, at de nævnte Taxatorer maatte erholde Underretning om, at de af Finansministeriet vil blive betalte.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Amthuus i Veile.

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 21de April 1865.

Til det Kgl. Ministerium undlader jeg ikke herved tjenstligst at indberette, at Grændseregulerings-Commissionen nu har tilendebragt det den overdragne Hverv,

saa at kun Renskrivningen af Protocollen staar tilbage. Underskrivningen af denne vil finde Sted den 23de Ds., og antager jeg at kunne afrejse herfra Mandagen den 24de Ds.

I de seneste Dage har Delingen af de mindre Communers Formue været Gjenstand for Commissionsforhandlingerne. Disse Communer ere Sognene Hygum, Kalvslund, Frørup, Stepping, Ødis og Alver, og kunde denne Deling ikke finde Sted, forinden Grændselinien nøjagtig var bestemt.

Endvidere er vedtaget:

1. Bestemmelser for Delingen af Ribe Amtsrepartitionsfonds mulige Overskud eller Underskud, og Delingen af de 2 Sygehuse i Ribe Amt.

2. En almindelig Bestemmelse, hvorefter alle Fæste- og Arveforpagningssteder eller Grundstykker, hvorpaa der hviler en Afgift til en respective Syd eller Nord for den nye Grændselinie værende Overeiendomsbesiddere (Kirker, Hospitaler, Stiftelser eller lignende), skulde være berettigede til at afløse Fæstekvaliteten og Afgifterne.

Som Afløsningsnorm er vedtagen Bestemmelserne for de landsherlige Fæsteres Afløsning, nemlig 4% af Contributionen og de sidst erlagte Fæstepenge; og for Udgifternes Vedkommende, Gjennemschnittsbeløbet af de 5 sidste Aars Udgifter capitaliseret. Denne almindelige Bestemmelse blev vedtagen, fordi der efterhaanden indkom Reclamationer angaaende saadanne Afgifter fra Ribe Stiftsøvrighed, og jeg ikke havde nogen Garanti for, at der ej endnu vilde indkomme flere. Samtlige i Danmark nu incorporerede Fæstebesiddere har jeg ladet underskrive et Revers, ifølge hvilket de ere tilfredse med den ovenfor trufne Bestemmelse.

3. En almindelig Bestemmelse, hvorefter mulige Stri-

digheder om Vandkraftens Benyttelse etc. i Grændsevandløbene skulle bilægges.

4. Vedligeholdelsen af Broerne over Grændsevandløbene:

Slesvig overtager den gamle Bro over Kongeaaen ved Foldingbro.

Danmark overtager den nye Bro over Kongeaaen ved Skodborghuus samt den mindre Bro paa den gamle Haderslev-Kolding Landevej (ikke Chausseen).

5. Ribe Amts Skolefonds Deling:

De fra Ribe Amt aftraadte Districter erholde deres gjorte Indskud tilbagebetalt, mod at de paa disse Districter faldende Pensioner blive Danmark uvedkommende.

6. En Bestemmelse, ifølge hvilken alle de Pengegodtgjørelser, som skulle ydes af slesvigske Districter til Danmark, skulle indbetales directe til den danske Statskasse.

7. En Bestemmelse, hvorefter Slesvigs Andel i Grændse-regulerings-Commissionens Omkostninger er ansat til 665 Rbd.

F. C. G. S.

Til

Det Kgl. Udenrigsministerium.

I min foranstaaende Indberetning til Udenrigsministeriet, dateret Christiansfeld den 31. Marts 1865, er anført, at Byen Skoverup, da den havde bragt i Erfaring, at der kunde være Tale om, at Byen som Compensation for Dele af Kalvslund Sogn skulde afstaas til Slesvig, afsendte en Deputation til Kjøbenhavn for at petitionere om Byens Forbliven ved Danmark.

I en foreløbig Audiens hos Udenrigsministeren anbe-

falede denne Deputationen, forinden den fremstillede sig for H. M. Kongen, at afvente nærmere Oplysninger, som han agtede at indhente.

Deputationen kom imidlertid i Forbindelse med Pressen. »Fædrelandet« og »Dagbladet« indeholdt derpaa forskjellige urigtige Fremstillinger af Forholdene, hvori min Person ogsaa blev angreben; ogsaa fra Haderslev blev der indsendt Artikler, hvori der rettedes forskellige Angreb paa mig.

Under de pinlige og vanskelige Forhold, som Opholdet i Haderslev frembød for mig, havde jeg anset det for rigtigst at føre en meget tilbageholden Tilværelse og ikke paa nogen Maade blande mig i den Agitation, som fandt Sted fra begge Nationaliteters Side. Jeg havde derfor ikke gjort Visit hos nogen af de danske Ledere og høflig afvist de gode Raad, hvørved man i forskellige Retninger søgte at paavirke mig. Man stod nemlig i den fejlagtige Formening, at Grændseregulerings-Commissionens danske Medlem vilde være istand til at tilbagevinde betydelige Landstrækninger af Nordslesvig. Alt dette blev taget mig meget ilde op og fremkaldte de ovenfor omtalte mindre behagelige Avisartikler.

I denne Anledning blev jeg af Udenrigsministeren pr. Telegraf og ved en Skrivelse opfordret til hurtigst mulig at indsende en detailleret Fremstilling af de virkelige Forhold. Det er denne Fremstilling, som følger i min efterstaaende Skrivelse af 21de April 1865. —

Den Kgl. danske G. C.

Haderslev den 21de April 1865.

Efter Deres Excellences Opfordring undlader jeg ikke herved ærbødigt at fremsende en samlet Oversigt over

Forhandlingerne i Grændseregulerings-Commissionen angaaende Magelæget af Byen Skoverup med en Del af Kalvslund Sogn.

Hvorledes Forholdene fremtvang den mindre heldige Grændselinie i Kalvslund Sogn.

Det vil være i Deres Excellences Erindring af de fra de Befuldmægtigede ved Wiener-Conferencen i sin Tid indsendte Rapporter, at den Specialcommission, der var nedsat for at behandle Grændsespørgsmaalet, var kommen til Enighed om Bestemmelsen af hele Grændselinien med Undtagelse af Strækningen i Kalvslund Sogn. Fra dansk Side turde man, navnlig af Hensyn til Kjøbstaden Ribe, ikke opgive dette Sogn, medens der fra tysk Side, især paa Grund af den Vægt, som Kongen af Preussen personlig lagde paa Opnaaelsen af Kongeaaen som Grændse i størst mulig Udstrækning, fastholdtes Afstaaelsen af hele dette Sogn. Specialcommissionen besluttede derfor at henstille dette Punkts Afgjørelse til selve de Befuldmægtigede paa Fredsconferencen. Dette skete paa et Tidspunkt, da Fredsforhandlingerne vare vidt fremskredne, og særdeles vigtige og betydelige finansielle Spørgsmaal stode for Afgjørelse, og da der fremsattes Forslag om at afgjøre det omtvistede Spørgsmaal ved at trække en lige Linie gennem Sognene Kalvslund og Hygum, maatte man, for ikke at compromittere langt vigtigere Interesser, gaa ind paa denne Afgjørelse, haabende paa, at de Ulemper, der maatte opstaa, vilde kunne afhjælpes ved den endelige Grændseregulering.

Ulemper ved den i Wien bestemte Grændse.

1. For Kalvslund Sogns Vedkommende.

Neppe var imidlertid Fredsbetingelserne blevne offentliggjorte, forinden der, saavel fra Beboerne i Kalvslund

Sogn som fra Ribe Kjøbstad, indkom allerunderdanigste Petitioner, støttede og paa det varmeste anbefalede af vedkommende Overøvrigheder, om at raade Bod paa forskjellige nærmere betegnede Ulemper, der ville fremstaa for Kalvslund Bys Vedkommende, nemlig at den nye Grændselinie gennemskærer samtlige Ejendomme, hvorved de ville tabe næsten hele deres Værdi, idet deres Tilliggende af Jorder, Enge og Moser kommer til at ligge i to forskjellige Stater med forskjellig Lovgivning og Administration, forskjellige Skyld- og Pantebøger, Skatteregistre etc. Det vilde være umuligt at opnaa noget Hypothek i en saadan Ejendom, ogsaa fordi de locale Forhold ere af den Beskaffenhed, at den magre Agerjord kun med Fordel kan drives i Forbindelse med de betydelige Enge, hvorfra de ved den nye Grændselinie nu ere fraskilte, et Forhold, hvortil der i sin Tid var taget Hensyn ved Udskiftningen. Beboerne ville endvidere, paa Grund af de fra begge Sider nødvendige Told- og Politiforanstaltninger, være underkastede saamange Gener og Ubehageligheder, at Opholdet i deres Hjem næsten maa kaldes uudholdeligt.

2. For Kjøbstaden Ribes Vedkommende.

At denne By, der ved Fredstractaten har tabt $\frac{2}{3}$ af sit Opland, som kun har en meget mangelfuld Forbindelse med Havet, ved den nye Grændselinie ogsaa vil miste sin Hovedforbindelse med den øvrige Del af den danske Stat, er indlysende. — Ribe-Kolding Chausseen er nemlig saaledes anlagt, at den østre Halvdel (Kolding-Foldingbro) løber Nord for Kongeaaen paa dansk Gebet, medens den vestre Halvdel (Foldingbro-Ribe) løber Syd for Kongeaaen paa slesvigsk Gebet gennem Lintrup og Kalvslund Sogne. Diligencen med Posten og Vejfarende maa saaledes

daglig passere 4 Toldsteder. Det Tab af Tid, de Bekostninger, samt endelig de Chikaner, der fra det tyske Toldgensdarmeri og Politiautoriteter udvises mod danske Vejfarende, har Ribe By i sin allerunderdanigste Petition henvendt Regjeringens Opmærksomhed paa og bittert maattet føle i snart henved et Aar.

Kjøbstadens tilbageblevne Opland, Malt og Gjording Herreder, er herved bleven tvungen til Kolding, da Landmandens Produkter ikke kunne bære Tolden eller den lange Omvej over Gredsted Bro. Ribes Existents som Kjøbstad er herved i høj Grad truet.

3. For Toldvæsenets Vedkommende.

Det var først, efter at den nye danske Toldlinie var etableret, at man kunde have en begrundet Formening om, hvorvidt den ny Landgrændse var heldig med Hensyn til det fremtidige Toldopsyn. Det viste sig da, at netop Afstaaelsen af hele Kalvslund Sogn var uheldig, idet der først langt tilbage for Grændsen fandtes Localiteter, hvori Toldpersonalet kunde underbringes og hvor Toldeftersynet kunde foretages og flere Toldstationer oprettes (Rovstrup og Taabøl). Alt forbunden med Bekostninger for Statskassen og Forsinkelse for Publikum.

En paa Stedet foretagen Undersøgelse af disse Forhold og flere mindre Ulemper, som her skal forbigaas, har vist sig at være fuldt begrundede.

Ulempernes Afhjælpning.

Efter at disse Forhold var komne til Regjeringens Kundskab, blev der i den for mig udfærdigede Instrux paalagt mig at søge de ovennævnte Ulemper afhjulpne.

I et af de første Commissionsmøder bragte jeg derfor denne Sag paa Bane, idet jeg dog kun omtalte de uhel-

dige Told- og Ejendomsforhold og fremstillede dem som lige uheldige for Slesvig som for Danmark, hvorpaa der kun kunde raades Bod ved Tilbagegivelsen af Kalvslund og Villebøl Byer. Fra tydsk Side gik man ind paa disse Anskuelser, men den preussiske Commissair udtalte dog straks, at Gebetsafstaaelse kun kunde finde Sted mod Compensation andetsteds. Denne Udtalelse fastholdtes haardnakket, og da de nævnte uheldige Forhold vare af den Beskaffenhed, at de maatte afhjælpes, besluttede jeg mig til, hvor smerteligt det end maatte være for de Paagjældende, at udfinde et passende Æquivalent. — Paa Vestkysten kunde dette ikke være, da den haardt medtagne Kjøbstad Ribe ikke kunde taale nogen som helst yderligere Indskrænkning af sit Opland, og da de locale Forhold desuden ikke frembød nogen saadan. Jeg var derfor henvist til at udfinde et Æquivalent paa Østsiden, idet jeg tog det bedre Land og større Velstand for Beboerne samt de locale Forhold med i Beregningen. — Hvad der straks faldt i Øjnene, og hvorpaa de tyske Commissairer ogsaa henledede Opmærksomheden, var den mod Syd fremspringende Vinkel, som en Del af Taps Sogn, den mindre Landsby Skoverup, danner, ved hvis Afstaaelse til Slesvig Grændselinien vilde blive forkortet og rectificeret.

Efter at have undersøgt Forholdene i denne By med Hensyn til Areal, Indvaanerantal, Skatteevne, og efter at have confereret med Chefen for det danske Toldgendarmeri, indberettede jeg desangaaende til den Kgl. Regjering og tillod mig at indstille, at Skoverup By gaves som Æquivalent for en Del af Kalvslund Sogn, hvilket den Kgl. Regjering behagede at billige.

Resultatet af Forhandlingerne.

Sammenligning mellem det afstaaede og det
erhvervede Gebet.

Efter Tyrstrup Herreds Jordebog har Byen Skoverup et Areal af 480 Tdr. Land stort Maal, lig 590 Tdr. Land dansk Maal, gode Jorder,

den af Kalvslund Sogn erhvervede Del er 1300 Tdr. Land, mindre gode Jorder.

Forskjellen er saaledes 710 Tdr. Land i dansk Faveur.

Ifølge statistisk Tabelværks Folketællingslister for Aaret 1860 havde

Skoverup By 102 Indv. i 12 Beboelser (7 Gaarde og 5 Huse).

Villebøl By 86 Indv. i 14 Beboelser (6 Gaarde og 8 Huse)

Kalvslund- 204 — i 29 — (15 — - 14 —)

Tilsammen 290 Indv. i 43 Beboelser (21 Gaarde og 22 Huse);

herfra maa dog drages som henhørende til den Del af Kalvslund By, der efter Fredstractaten var forbleven ved Danmark: 50 Indvaanere i 10 Beboelser (3 Gaarde og 7 Huse), saaledes at 240 Indvaanere i 33 Beboelser (18 Gaarde og 15 Huse) erholdes mod at afgive 102 Indvaanere i 12 Beboelser (7 Gaarde og 5 Huse), hvorved Forskjellen bliver i dansk Faveur 138 Indvaanere i 21 Beboelser (11 Gaarde og 10 Huse), samt at Kalvslund Sogn beholder sin Kirke. Hertil maa endnu bemærkes, at 70 af Indvaanerne i 11 Beboelser alt tidligere (som jydsk Enclave) hørte til Kongeriget med dansk Lovgivning etc., medens hele Byen Skoverup altid har hørt til Slesvig.

Med Hensyn til Toldbevogtningen af Grændsen.

Vestpaa er nu opnaaet en god Toldgrændse, som navnlig ved, at Broen over Kongeaaen ved Villebøl er kommen til at ligge paa dansk Grund, vil spare 2 à 3 Toldgensdarmposter à c. 700 Rbd. aarlig. Østpaa er Toldgrændsen ved Rectificationen bleven forkortet og lettere at bevogte, hvorved bespares 2 Toldgensdarmposter à c. 700 Rbd. aarlig. Den aarlige Besparelse vil saaledes andrage c. 3500 Rbd.

Hertil kommer, at der paa begge Steder paa Hovedcommunicationsvejene (Ribe-Kolding Chausse og Kolding-Haderslev Chausse) er erhvervet store og gode Localiteter, hvor det danske Toldeftersyn kan foretages og Personalet underbringes, navnlig Kalvslund Kro, hvorved betydelige Bekostninger til Nybygninger undgaaes.

Med Hensyn til Ribe Kjøbstads Communications- og Erhvervs-Forhold.

Ribe-Kolding Chausseen vil nu med ringe Bekostning kunne føres ved Villebøl Bro over Kongeaaen og videre gennem Taabøl til Foldingbro, hvor den støder til den bestaaende Chausse til Kolding og saaledes paa hele Strækningen kun løber paa dansk Grund og alle foran anførte Ulemper undgaaes. Over Villebøl Bro vil endvidere hele den nordøstlige Del af Ribe Amt igjen kunne søge til denne Kjøbstad uden at passere fremmed Territorium.

Som en stor Fordel ved den nu vedtagne Grændselinie maa fremhæves, at med Undtagelse af et enkelt mindre Tilfælde er ingen Privatejendom nogetsteds bleven overskaaret.

Sluttelig skal jeg endnu kun tillade mig at tilføje: Forholdene i Nordslesvig ere heldigvis saaledes, at Beboerne overalt betragter det som den største Ulykke, der kunde ramme dem, at skulle skilles fra Danmark; om der end hist og her kan træffes en enkelt mindre loyal Mand, er Befolkningen i sin store Helhed sin Konge tro og hengiven. Ved Valget af Æquivalentet kunde der derfor ikke hensees til personlige Ønsker, der som anført alle gik i samme Retning, men kun til Statens Interesser, hvor smerteligt end den ulykkelige By Skoverup maa føle sig truffen af dette Slag.

Fra flere Sider er der spurgt, hvorfor man ikke valgte den til det slesvigske Sogn Frørup forhen hørende By Brenore til Æquivalentet. Et Blik paa Kortet vil dog vise det umulige heri; Grænselinien vilde da komme til at gjøre en meget stor mod Nord gaaende Vinkel. De heraf opstaaende Ulemper er iøjnefaldende.

Til

F. C. G. S.

Deres Excellence

Geheimeconferentsraad, Udenrigsminister Bluhme.

Den Kgl. danske G.-C.

Kjøbenhavn den 29de April 1865.

Efter at have udført det ved kongelig Commissorium af 22de November f. A. mig overdragne Hverv som kongelig dansk Commissair i den internationale Grændse-regulerings-Commission, tillader jeg mig herved ærbødigst at fremsende den i denne Anledning optagne Protocol med tilhørende 7 Bilag.

Selve Commissionsprotocollen omfatter 6 Artikler, hvoraf Artikel I.s første 10 §§ omhandle selve den egentlige Grændseregulering, idet der henvises til Bilag Nr. 1,

der er et i Marken optaget Kort over en Terrainstrækning af 2 à 3000 Alens Bredde paa hver Side af den nye Grændselinie. Paa dette Kort er Grændselinien nøjagtig indtegnet og anlagt med en stærk rød Farve, hver enkelt i Terrainet nedrammet Grændsepæl er paa Kortet markeret ved en lille rød Krands, ligesom ogsaa Grændsepælsens Nr. er anført paa Kortet.

Ved den nu bestemte Grændselinie er, foruden flere andre, de ved min Instruction af 28de December f. A., i Bilagene 1 og 2 fremhævede Ulemper blevne hævede.

Artikel I § 11 omhandler Fremgangsmaaden for at udjevne mulige opstaaende Stridigheder om Afbenyttelsen af Vandkraften i Grændsevandløbene. § 13 omhandler de i Kongeaaen nuværende og fremtidig sig dannende Øer. Ved disse 2 §§ er formentlig de i min Instructions Bilag 3 fremhævede Interesser sket Fyldest.

§ 12 omhandler Fordelingen af de Staten tilhørende Broer, og er dette Spørgsmaal bleven løst paa den Maade, som det kgl. Ministerium i Skrivelse af 5te April d. A. ønskede dette.

Artikel II.

§ 1 og 2 omhandler Fordelingen af Ribe—Tønder Chausseens Anlægsomkostninger og findes nærmere specificeret i Bilag Nr. 2.

Artikel III.

7 §§ omhandle Fordelingen af de faste Ejendomme, Capitaler m. m., der hidtil i Fællesskab have tilhørt Districter eller Communer, som ere blevne adskilte ved den nye Grændselinie.

Samtlige de i min Instructions Bilag 7 og 8 fremhævede Gjenstande og en Del flere ere omhandlede her. Detaillerne findes i Bilagene Nr. 3, 4, 5, 6 og 7, dog maa undtages Amtstjenerboligen i Haderslev, hvilket

mindre vigtige Delingsobject jeg lod falde, da jeg ikke var istand til at documentere, at den ikke var Statsmen Communeejendom, og først saa sent modtog de med det kgl. Ministeriums Skrivelse af 8de April d. A. mig tilstillede Oplysninger, at Sagen alt var afgjort, idet jeg dog forbeholdt mig væsentlige Indrømmelse fra Modpartens Side i andre Punkter.

Med Hensyn til Delingen af Ribe Amtsrepartitionsfond kunde jeg ikke modsætte mig, at man fra modstaaende Side gjorde de samme Regler gældende, som jeg havde anvendt ved Fordelingen af Haderslev Amtsrepartitionsfond. Dette kunde jeg saameget lettere gøre, som jeg fra Stiftamtmanden i Ribe havde den Erklæring, at Fonden kun havde Gæld. Den nøjagtige Fordeling vil altsaa kun være til Fordel for Ribe Amt, og vil det Beløb, som dette vil faa tilgode, rimeligvis kunne dække den Sum, som Ribe Amt skal udbetale for de 2 Sygehuse.

Artikel IV

omhandler en almindelig Afløsningsnorm for en Del Fæstegods, Arveforpagtningsejendomme og andre paa Grundejendomme hvilende Afgifter. Disse Ejendomme ere beliggende respective Nord eller Syd for den nye Grændselinie og ere blevne adskilte fra deres respective Overejendomsbesiddere. Denne Artikel, der først kun angik de saakaldte Kirke- og Hospital-Lansten og Gjeltning-Tjenere i Haderslev Amt, blev i sidste Øjeblik omredigeret, da der til den Tid indtraf Reclamationer fra Ribe Stiftsøvrighed, der anmeldte, at det nu i Slesvig beliggende Fæstegods havde nægtet at betale de det paahvilende Afgifter. Slutningsbestemmelsen i denne Artikel har Hensyn til Hovedgaarden Østerbygaard og Grevskabet Schakkenborg, hvilke tvende Ejendomme have den Forpligtigelse at indbetale Skatter og Afgifter

for en Del Bøndergaarde til Amtstuerne respective i Haderslev og Ribe, med hvilke Amtstuer de nævnte Ejendomme ikke mere staa i Forbindelse.

Artikel V

omhandler den gjensidige Udbetalingsmodus, ifølge hvilken det af det kgl. Ministerium mig givne Paalæg er sket Fyldest.

Artikel VI

omhandler den endelige Fordeling af de ved Grændse-regulerings-Commissionen havte Omkostninger.

Samtlige de af det kgl. Ministerium mig givne Paalæg, der findes dels i de mig medgivne Instructioner af 28de December f. A., dels i senere Skrivelser, ere blevne paa-agtede ved Forhandlingerne, og er det mit ærbødige Haab, at de trufne Bestemmelser maatte finde det kgl. Ministeriums Bifald.

F. C. G. S.

Til

Det kgl. Udenrigsministerium.

Udenrigsministeriet.

Departementet for politiske Sager.

Kjøbenhavn, den 24de Maj 1865.

Efterat Udenrigsministeriet fra Deres Velbaarenhed har modtaget saavel den om Grændseregulerings-Commissionens Virksomhed i Haderslev den 22de f. Md. optagne Protocol med Bilag som samtlige, hos Dem hidtil beroende øvrige Acter vedrørende det Dem som den kongelige Regjerings Repræsentant i bemeldte Commission overdragne Hverv, undlader Udenrigsministeriet ikke herved

at constatere dette Hvers stedfundne fuldstændige Tilendebringelse fra Deres Side, og føler Ministeriet sig tillige opfordret til at bevidne Deres Velbaarenhed dets fuldkomne Tilfredshed med den Maade, hvorpaa De har fuldført samme.

Bluhme.

Til

Hr. Major F. C. G. von Schøller
Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Udenrigsministeriet.

Kjøbenhavn, den 9de December 1880.

Marineminiſteriet har anſet det for hensigtsmæssigt at oprette en Banke for at regulere Grændsen mellem den danske Ø Manø og den slesvigske Ø Romø, mellem dansk og slesvigske Søterritorium i Nordsøen, og i den Anledning er den kejserlige tyske Regering bleven opfordret til at lade en Delegeret optræde i Forening med en dansk Delegeret i dette Grændseregulerings-Spørgsmaal.

Efterat den tyske Regering var gaaet ind herpaa, have de tvende Delegerede sat sig i Forbindelse med hinanden, og det har da vist sig, at der hersker forskellige Anskuelser i Danmark og Tyskland angaaende Grændsen med Hensyn til Søterritoriet. Medens man nemlig fra dansk Side gaar ud fra Ordene i Art. I af Grændseregulerings-Commissionens Protocol af 22de April 1865: »Grændsen mellem Danmarks og Slesvigs Søterritorium i *Nordsøen* er bestemt ved en Linie dragen fra Midtpunktet af Afstanden mellem Øerne Manø og Romø i *Retning* af Ribe Domkirkes Taarn«, og derfor mener, at Grændsen udover det nævnte Midtpunkt og ud i

Nordsøen, saalangt Søterritoriet strækker sig, alt er bestemt ved de anførte Ord, antager man i Tyskland, at disse kun have Hensyn til Grændsen fra Land og indtil hint Punkt, men at Intet er bestemt med Hensyn til Grændselinien videre ud i Nordsøen.

Da Grændsens Bestemmelse paa den Maade, der stemmer med den her herskende Anskuelse, ikke blot har theoretisk, men ogsaa practisk Interesse, navnlig med Hensyn til Bevarelsen som dansk Territorium af Østers-banken ved Reisby-Stjert og det saakaldte »Cores Sand« samt af den ved Siden af denne beliggende »Sælbanke«, tillader Udenridsministeriet sig, ved at meddele Ovenstaaende, at anmode Deres Højvelbaarenhed, der i 1865 havde Sæde i Grændseregulerings-Commissionen, om behageligen at ville, hvis De maatte være i Besiddelse af nærmere Oplysninger om dette Spørgsmaal og da navnlig med Hensyn til Yttringer, der muligen kunde være faldne under Grændseregulerings-Commissionens Forhandlinger, angaaende Grændsen mellem Søterritorierne i Nordsøen vestfor Midtpunktet mellem Manø og Romø, meddele Udenrigsministeriet disse.

Til nærmere Vejledning vedlægges Afskrifter af den danske Delegerede Premierlieutenant Bardenfleths Rapport til Marineministeriet tilligemed et Situations-Kort, hvilke Bilag bedes remitterede med Deres Højvelbaarenheds behagelige Svarskrivelse.

P. Vedel.

Højvelbaarne

Hr. Oberst F. Schøller,

Ridder af Dannebroke og Dannebrogsmænd.

Chef for 10de Infanteri-Regiment i Aalborg.

Oberst F. C. G. Schøller,
Chef for 10de Regiment.

Aalborg, den 12te December 1880.

Ved Skrivelse af 9de Ds. har Udenrigsministeriet forespurgt mig, der 1865 fungerede som kgl. dansk Commissair i den ved Fredstractaten i Wien af 30te Oktober 1864, §§ V og VI, bestemte internationale Grændseregulerings-Commission, hvorvidt jeg maatte være istand til at give nogle Oplysninger til en nærmere Forstaaelse af Ordene i Art. 1 af Grændseregulerings-Commissionens Protocol af 22de April 1865, nemlig »Grændsen mellem Danmarks og Slesvigs Søterritorium i *Nordsøen* er bestemt ved en Linie, dragen fra Midtpunktet af Afstanden mellem Øerne Manø og Romø i *Retning* af Ribe Domkirkes Taarn«.

I denne Anledning skal jeg, idet jeg dog maa forudskikke den Bemærkning, at jeg her i Aalborg er blottet for ethvert Materiale, dette Spørgsmaal vedrørende, saa at jeg alene er henvist til min Hukommelse, der dog, paa Grund af den Vigtighed, denne Sag i sin Tid havde, har ladet mig beholde Detaillerne i Erindring, tillade mig ærbødigst at meddele:

Forinden de tyske Commissionsmedlemmers Ankomst til Ribe confererede jeg med Stiftamtmand Nielsen dersteds om forskellige Forhold Grændsereguleringen vedkommende, ved hvilken Lejlighed Stiftamtmanden henledede min Opmærksomhed paa, at der i det Farvand, hvorigennem Grændselinien skulde drages, var beliggende forskellige Østersbanker, hvis Bevarelse for Danmark vilde være af finansiell Interesse. Efter at have indhentet nærmere Oplysninger om disse Bankers Beliggenhed hos forskellige localkyndige Mænd, kom jeg til den Overbevisning, at den eneste Østersbanke, hvorom

der kunde rejses Tvist — rigtignok ogsaa den værdifuldeste — var den paa Reisby-Stjert beliggende, og besluttede jeg derfor, saasnart Commissionsmedlemmerne vare traadte sammen, at foreslaa en Grændselinie, der gik Syd for Reisby-Stjert. For at opnaa dette henedede jeg, i et af Commissionens forberedende Møder, Opmærksomheden paa, at der ved Fastsættelsen af Grændselinien i Søterritoriet var tvende Punkter, hvortil der maatte tages Hensyn, nemlig det, hvor Landgrændsen støder til Havet og hvorfra, efter de almindelige folkeretlige Regler, Grændselinien skulde gaa perpendiculairt paa Strandbredden, hvilket dog i det her foreliggende Tilfælde ikke kunde lade sig udføre, da man derved i knapt $\frac{1}{4}$ Mils Afstand fra Kysten vilde støde paa den danske Ø Manø, hvorfor der maatte tages Hensyn til et andet Punkt, nemlig Midtpunktet af en Linie dragen mellem Sydspidsen af den danske Ø Manø og Nordspidsen af den slesvigske Ø Romø. En Linie dragen gennem disse tvende Punkter vilde saaledes bestemme Grændselinien i det *nærmest ved* Landet beliggende Søterritorium. Dette Forslag adopteredes fra tysk Side, og blev Bestemmelsen saaledes vedtaget af Commissionen.

Fra tysk Side fremkom nu Paastand om, at Grændselinien videre ud i Nordsøen skulde være en lige Linie, der fra det omhandlede Midtpunkt stod perpendiculairt paa den mellem Manø og Romø dragne Linie. Herimod gjorde jeg gældende, at det vilde være forbunden med meget store Vanskeligheder og Bekostninger i Havet at betegne en saadan *brudt* Linies Retning og at det, hvis saadant ikke blev udført paa en meget tydelig Maade, vilde kunne give Anledning til idelige Conflicter, ikke

alene med Hensyn til Forstrandsrettens Udøvelse, men fornemmelig ved Juvredybets Afmærkning og Afprikning, samt ved Skrabning af de i Farvandet beliggende Østersbanker, idet Juvredybet ved de stærke Strømningsforhold var underkastet betydelige Forandringer, og endelig ved at Østersbankerne kunne udvide og flytte sig. Jeg foreslog derfor *ikke* at vælge en brudt Linie til Grændsens videre Betegnelse i Nordsøen, men at forlænge den nærmest mod Land vedtagne Linie herud, og at betegne den paa en Maade, der vilde være synlig flere Mil ud i Havet, hvortil Ribe Domkirkes Taarn i Forbindelse med et ved Havets Rand opført synligt Mærke kunde tjene.

Dette mit Forslag blev vedtaget, og ytrede derpaa den Kgl. preussiske Commissair, at han nu skulde foranledige, at der snarest mulig mødte en Ingenieur med de fornødne Instrumenter for at bestemme Midtpunktet mellem Øerne Manø og Romø, samt det Punkt, der paa Grændsereguleringsprotocollens Kort er betegnet med Bogstavet P, og som paa Strandbredden betegner det Punkt, hvor det synlige Mærke skulde oprejses for i Forening med Ribe Domkirkes Taarn at betegne Grændselinien gennem Søterritoriet helt ud i Nordsøen.

Denne Ingenieur mødte ogsaa, og er det ham, der har aflagt Grændselinien for Søterritoriets Vedkommende saaledes, som den paa det, Grændsereguleringsprotocollen vedlagte og af hele Commissionen med Navn paategnede Kort, er angiven.

Af Ovenstaaende vil det formentlig fremgaa tydeligt, at det har været den samlede Grændseregulerings-Commissions bestemte Mening, at Grændsen i Søterritoriet

i Nordsøen skulde, saaledes som paa Kortet angivet, bestemmes ved en *lige Linie*, dragen fra Ribe Domkirkes Taarn, over et i Punktet P oprejst synligt Mærke og strække sig saa langt ud, som Søterritoriet naaer.

De med Ministeriets Skrivelse fulgte 3 Bilag tilbage-sendes herved.

F. C. G. S.

Til
Udenrigsministeriet.
